

Faculteit der Letteren & Wijsbegeerte
Vakgroep Communicatiewetenschappen
Prof. Leo Van Audenhove
Scriptiebegeleidster: Trisha Meyer

Werkcollege Informatiesamenleving en globalisering
Thema: Internet en creatieve content

Kwalitatief onderzoek naar de beleving en perceptie van auteursrechten op het internet door de muziekindustrie in België

Probleemstelling: Hoe dienen auteursrechten op vlak van muziek gehandhaafd te worden in een digitaal tijdperk?

Katrien Pagnaer

3 BA Communicatiewetenschappen generiek

13 mei 2011

Academiejaar 2010-2011

Inhoudsopgave

1.	Abstract	3
2.	Inleiding	4
3.	Literatuurstudie	7
3.1	Auteursrechten	7
3.1.1	Ontstaan en evolutie	7
3.1.2	Kenmerken	9
3.2	Internet	10
3.2.1	Concept	10
3.2.2	Internet Cultuur	12
3.2.3	Internet en auteursrechten	13
3.2.4	Internet Governance	15
3.2.5	Casestudies	17
4.	Empirisch Onderzoek	19
4.1	Inleiding onderzoeksvragen	19
4.2	Structuur van mijn empirisch onderzoek	19
4.2.1	Methodologie	19
4.2.2	Transparantie van de experteninterviews	23
4.3	Vergelijking Experteninterviews	23
4.3.1	Onderzoeksvraag 1: Auteursrechten & online	23
4.3.2	Onderzoeksvraag 2: Overheidsinterventie	27
4.3.3	Onderzoeksvraag 3: Internet	30
4.3.4	Onderzoeksvraag 4: de Muziekindustrie	31
4.3.5	Kritische bemerkingen	32
4.3.6	Conclusie	34
5.	Algemeen Besluit	36
6.	Bibliografie	37

Abstract

In deze bachelor paper onderzoek ik de evolutie van auteursrechten in een digitaal tijdperk en hoe de internetcultuur hier mee vorm aan kan geven. Mijn probleemstelling is dan ook hoe moeten auteursrechten gehandhaafd worden in een digitaal tijdperk? Mijn literatuurstudie bestaat uit twee grote delen namelijk het auteursrecht en het internet. Aan de hand van acht experteninterviews heb ik onderzocht hoe zij dit onderwerp ervaren in hun domein. Dit onderzoek is nodig omdat de huidige auteurswetgeving niet langer actueel is en er in verschillende landen wordt gezocht naar een oplossing voor de handhaving van het auteursrecht op het internet. De huidige wetgeving dient aangepast te worden zodat bepaalde vormen van creativiteit niet langer tegengehouden worden. Het is aan de overheid om actie te ondernemen maar over de manier waarop bestaat nog veel onduidelijkheid. De overheid moet goed nadenken vooraleer een beslissing te nemen omdat de oorspronkelijke vrijheid van het internet erdoor kan verdwijnen.

Trefwoorden: auteursrechten, internetcultuur, internet governance, experteninterviews

Mediadistributienetwerken vandaag de dag hebben tal van grijze zones. Deze grijze zones zorgen voor conflicten. Er zijn dan ook tal van rechtszaken die het belang van deze studie aantonen zoals The Pirate Bay, Limewire, Napster, Belure tegen L'oreal en Girl Talk. Ook in verschillende documentaires zoals "Steal this Film" en "RIP: a remixer's manifesto" laaien de discussies hoog op. Dit thema leeft in onze maatschappij. Intellectuele eigendomsrechten en meer in het bijzonder auteursrechten zijn dan ook verweven met ons dagelijks leven. Je komt ze tegen op het blikje Coca Cola dat je drinkt, het parfum dat je 's morgens rijkelijk aanbrengt, het liedje dat je beluistert op je Ipod. Je vindt tegenwoordig nog weinig wat niet auteursrechtelijk beschermd wordt. De opkomst van het internet heeft de problematiek rond auteursrechten zeker niet vereenvoudigd.

Dat het niet goed gaat met de muziekindustrie wordt overal bevestigd: op de radio, in de krant, op het nieuws. Door de verregaande digitalisering is de drager van muziek minder van belang aan het worden. Platenmaatschappijen zijn dan ook op zoek naar een renderend business model.¹

Een van de voornaamste auteurs op vlak van auteursrechten en het internet, Lawrence Lessig, houdt er een duidelijke mening op na. Hij is van oordeel dat de auteurswetgeving de creativiteit van gebruikers voor niet-commerciële doeleinden en creatief gebruik dient vrij te laten. Ook vindt hij dat het huidige auteursrecht beperkt moet worden en niet verder uitgebreid. Het beleid rond auteursrechten is volgens hem niet meer actueel. Lessig is wel overtuigd van het belang van auteursrechten maar vindt dat de jeugd niet gecriminaliseerd mag worden, wat vandaag de dag wel zo is.²

Mijn hypothese is dat er iets schort aan de huidige auteurswetgeving. Ik wil weten hoe deze experts hierover denken. Willen zij dat er een overheidsinterventie plaatsvindt of denkt de industrie dit zelf op te lossen? En als er dan een overheid moet optreden, mag dan de vrijheid van het internet beperkt worden ten voordele van auteursrechten? Of moeten omgekeerd de auteursrechten aangepast worden om de vrijheid van het internet te vrijwaren? De muziekindustrie speelt hier namelijk een cruciale rol. Hun toekomst is ook in het geding. Waar staan zij in dit verhaal en hoe moeten zij volgens de andere experts ageren in dit digitale tijdperk? Dit zijn een aantal vragen die ik ga onderzoeken in deze bachelor paper.

De titel van mijn werk is "een kwalitatief onderzoek naar de beleving en perceptie van auteursrechten op het internet door de muziekindustrie in België".

Mijn probleemstelling is: Hoe dienen auteursrechten op vlak van muziek gehandhaafd te worden in een digitaal tijdperk?

¹ <http://3voor12.vpro.nl/artikelen/artikel//9141925>

Geraadpleegd op 3 mei 2011, Gijsbert Kamer

² LESSIG (Lawrence). Remix, Penguin Books, New York, 2008, p.253

Aan de hand van deze onderzoeksvragen, ga ik mijn probleemstelling beantwoorden:

- Hoe evolueren auteursrechten en hoe ziet het er uit voor de toekomst?
- Mag de vrijheid waarop het internet gebaseerd is, beperkt worden ten voordele van auteursrechten?
- Is overheidsinterventie gewenst?
- Hoe moeten de grote spelers van de muziekindustrie reageren op de evolutie veroorzaakt door het internet?

De focus van dit onderzoek ligt in de manier waarop experts naar auteursrechten kijken in een digitaal tijdperk.

In het begin van mijn literatuurstudie heb ik mij ondergedompeld in auteursrechten. Waarom is het auteursrecht ontstaan is, voor wie deze bescherming werd ingebouwd en welke evolutie je hiervan kunt zien in de wetgeving. Het bestaande auteursrecht werd ontwikkeld voor de drukpers. Er is weinig evolutie te bemerken in de wetgeving omdat die mediumafhankelijk geschreven is. Nadien leg ik kort uit wat de kenmerken van auteursrechten zijn. Of deze kenmerken aangepast dienen te worden, is dan ook één van de vragen.

Het tweede deel van mijn literatuurstudie gaat over het internet. Om te kunnen begrijpen wat er veranderd is door de opkomst van het internet, ga ik eerst na wat de architectuur ervan is. Dit bepaalt dan ook het verdere gebruik. Meer en meer wordt de oorspronkelijke vrijheid van het internet beperkt door licenties.³ Een verandering van het internet verandert echter ook bijvoorbeeld de manier waarop wij over toegang tot cultuur denken.⁴ Als we de regels veranderen van de internetrevolutie dan zal deze eindigen. Lessig is van mening dat een samenwerking tussen overheid en industrie een sociale dictatuur zou creëren. Het is beter dat deze twee gescheiden blijven zodat iedereen een inbreng blijft behouden.⁵ Daarom alleen al is de keuze van een internetbeleid cruciaal. Daarbij komen we terecht bij internet governance. Of er een overheidsinterventie moet komen, is een tweede grote onderzoeksvraag.

Ondanks het feit dat mijn onderzoeksdomein beperkt is tot het Belgisch recht ga ik mij toch deels baseren op boeken uit de Verenigde Staten en Europa van auteurs zoals Lessig, Zittrain, Castells en Werkers. De reden hiervoor is dat het internet een grote rol speelt in mijn werk en dit domein vaak uitvoeriger beschreven is in de buitenlandse literatuur. Ook al beschikken de Verenigde Staten en de landen in de Europese Unie over een ander legaal systeem, piraterij blijft een globaal probleem.

De maatschappelijke relevantie van auteursrechten op het internet is hoog omdat de huidige auteurswetgeving achterloopt. Vele landen zijn op zoek naar een manier om illegaal downloaden tegen te gaan. In Frankrijk hanteert men de Graduated response ook wel Three Strikes Law genaamd. Deze termen leg ik later in deze paper uit. Ik hoop dat deze paper kan dienen als een

³ ZITTRAIN (Jonathan). The future of the internet and how to stop it. Yale University Press, New Haven, 2008, pp. 28-35

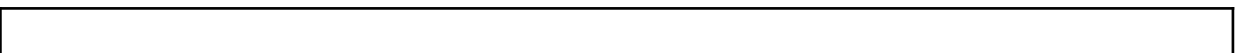
⁴ LESSIG (Lawrence). Remix, Penguin Books, New York, 2008, p. 43

⁵ LESSIG (Lawrence). Code and other laws of cyberspace. New York, Basic Books, 1999, pp. i-xi

basis voor een wet- en beleidsverandering voor auteursrechten op het internet. Ik heb geprobeerd experts uit verschillende aspecten van de muziekwereld aan het woord te laten zodat niet enkel het luide geroep van de muziekindustrie overheerst. Dat dit probleem maatschappelijk leeft zie je als je de krant nog maar opent, "Spotify ziet geen brood in België". Het artikel handelt over het feit dat Europa 's grootste legale online streamingdienst geen toekomst ziet in België. Dit is omdat België door het heffen van hoge auteursrechten niet aantrekkelijk is. Ik denk dat zowel de overheid, de industrie als de gebruiker dit als problematisch ervaren. Door deze problematiek heb je als gevolg een grote kans op faillissementen in de muziekindustrie. "We lanceren een bètaservice onder de naam Music beta by Google. Deze stelt gebruikers in staat om hun persoonlijke muziekbibliotheken te uploaden naar hun eigen account op servers van Google", vertelt Levine aan CNet. Deze service zou er op 10 mei 2011 komen.⁶ Maar hier hoor je net hetzelfde verhaal namelijk dat de muziekindustrie niet gewillig contracten te sluiten.

Mijn bachelor paper is niet alleen maatschappelijk maar ook wetenschappelijk van belang omdat auteursrechten niet alleen over muziek gaan maar ook over wat leeft in deze wereld. Auteursrechten zijn verstrengd aan het raken in de netten van het internet. De vraag is wie moet aanpassingen doorvoeren: de overheid of het internet? Het internet is gebouwd op het idee van vrije communicatie, een revolutionaire gedachte die erg fragiel is. Wat in deze problematiek ook bepaald wordt, dit is een cruciaal moment in het digitale tijdperk. Niet alleen de economie zal beven maar ook een hele maatschappij.

In het tweede grote deel van mijn bachelor paper ga ik aan de hand van experteninterviews na hoe deze beroepsmensen de evolutie van auteursrechten op het internet ervaren in hun sector. Lessig beschrijft deze problematiek uitvoerig en vormt dan ook de rode draad doorheen dit werk.

⁶ VAN LEEMPUTTEN (Pieter). Google Music verschijnt vandaag. <http://www.zdnet.be/news/127526/google-music-verschijnt-vandaag/>

Geraadpleegd op 11 mei 2011

1. Literatuurstudie

1.1 Auteursrechten

Auteursrechten zijn een onderdeel van intellectuele eigendomsrechten. Het doel ervan is de creativiteit van de auteur te beschermen door een vergoeding te geven. In België wordt deze materie geregeld door de wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten van 30 juni 1994, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 27 juli 1994. Het doorslaggevende beschermingscriterium voor de toepassing van de auteurswet is originaliteit.⁷

1.1.1 Ontstaan en evolutie

De vrijheid van handel en nijverheid behoort tot de fundamenteën van onze samenleving. De erkenning van dit principe in het Franse decreet D'Allarde van 1791 was en is een van de voornaamste pijlers van onze economie. De vrijheid van mededinging, een van de principes van vrijheid van handel, uit zich zeer duidelijk tussen de private verhoudingen tussen burgers. Ieder individu heeft namelijk het recht om handel te drijven. Dit betekent dus dat verschillende personen binnen dezelfde afzetmarkt dezelfde goederen en diensten mogen leveren. Het feit dat concurrenten tal van technieken mogen gebruiken om klanten weg te lokken, geeft hen niet automatisch het recht om een vergoeding te vragen voor de geleden schade naar de rechter te stappen. Dit is enkel toegelaten indien het tegen de eerlijke gebruiken van handel en nijverheid ingaat⁸.

De Conventie van Bern voor de bescherming van letterkundige en kunstwerken van 1886 is het oudste verdrag in verband met auteursrechten. België was een pionier bij het ondertekenen van deze Conventie.⁹

Op het niveau van de Verenigde Naties hebben we de World Intellectual Property Organisation (WIPO). Deze organisatie is opgericht met als doel intellectuele eigendom te bevorderen. In de schoot zijn twee belangrijke verdragen afgesloten namelijk het WIPO Copyright Treaty (WCT) en het WIPO Performances and Phonograms Treaty (WPPT). Deze nieuwe verdragen vervangen de Conventie van Bern niet, ze zijn louter een aanvulling. Ook heeft de WIPO een samenwerkingsovereenkomst met de Wereldhandelsorganisatie gesloten over de naleving van de Agreement on Trade-related aspects of Intellectual Property rights, including trade in counterfeit goods (TRIP-overeenkomst). Dit is de belangrijkste internationale overeenkomst in de sector van het intellectueel eigendomsrecht.¹⁰

⁷ GOTZEN (Frank), JANSSENS (Marie-Christine). Wegwijs in het intellectueel eigendomsrecht. Leuven, Vanden Broele, 2009, p.24

⁸ GOTZEN (Frank), JANSSENS (Marie-Christine). Wegwijs in het intellectueel eigendomsrecht. Leuven, Vanden Broele, 2009, pp. 5-8

⁹ GOTZEN (Frank), JANSSENS (Marie-Christine). Wegwijs in het intellectueel eigendomsrecht. Leuven, Vanden Broele, 2009, pp.17-18

¹⁰ GOTZEN (Frank), JANSSENS (Marie-Christine). Wegwijs in het intellectueel eigendomsrecht. Leuven, Vanden Broele, 2009, pp. 11-12 en p.

Op Europees niveau hebben we de Europese Raad en de Europese Commissie. Deze organen staan in voor een samenkomst van de ministers van media en nieuwe communicatiediensten. De Europese Unie regelt steeds meer aan de hand van verdragen en richtlijnen waardoor nationale overheden hun macht verliezen. Toch gaan auteursrechten in de eerste plaats over cultuur hetgeen een nationale aangelegenheid is.¹¹

De eerste Belgische Auteurswet dateert van 22 maart 1886. Deze wet was bijna honderd jaar zonder problemen van toepassing ook al vonden er tal van belangrijke uitvinden plaats zoals fotografie, kabel, satelliet. Uiteindelijk werd deze wet vervangen op 30 juni 1994.¹²

Vandaag de dag komt de economische vrijheid, die men in 1791 in gedachten had en nog steeds gekoesterd wordt door werelds grootste economieën, in gedrang. Ik ben van mening dat monopolieposities net creativiteit en vooruitgang tegenhouden. Ze bevorderen de concurrentie dus niet. Dit komt niet alleen in de muziekindustrie ter sprake maar andere culturele industrieën ervaren de handhaving van de auteurswet als problematiek. Ook de kranten- en boekenuitgevers ervaren de tweestrijd waaraan de muziekindustrie onderhevig is. Ze moeten concurreren met virtuele alternatieven zoals "Google Books". De muziekindustrie heeft al een slag thuis gehaald. De oprichters van Bittorrents zoekwebsite "The Pirate Bay" zijn veroordeeld tot een jaar cel en 2,7 miljoen euro schadevergoeding voor inbreuken op het Zweedse auteursrecht.¹³ Waarom is er een BTW verlaging voorzien voor het drukwerk 6% maar worden ebooks, boeken in digitale vorm, belast met 21%? Is dit net geen schending van de eerlijke gebruiken van handel en nijverheid?¹⁴

In de loop van de tijd zijn auteursrechten steeds meer gericht op de economie. Ze zijn oorspronkelijk ontstaan vanuit een affiniteit om culturele en sociale vooruitgang te stimuleren. Een voorbeeld van deze evolutie zijn computerprogramma's en databanken. Indien auteursrechten meer en meer evolueren naar economische rechten in plaats van culturele, moet de manier waarop ze behandeld worden dan ook niet worden aangepast?

¹¹ http://ec.europa.eu/information_society/eyougide/fiches/6-iii-a/index_nl.htm

Geraadpleegd op 17 april 2011

¹² BERENBOOM (Alain). Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins, Bruxelles, Larcier, 2008, p.5

¹³ WERKERS (Evi), KERREMANS (Robin), ROBRECHTS (Tim), DUMORTIER (Jos). Auteursrecht in de digitale samenleving. Leuven, Studie in opdracht voor de Vlaamse gemeenschap departement Cultuur, jeugd, sport en media, 2009, p. 9

¹⁴ <http://www.sabinedebethune.be/index.php?id=wetsvoorstel&nid=2795&sn=Sabine%20de%20Bethune> geraadpleegd op 3 mei 2011

1.1.2 Kenmerken

Om van auteursrecht te kunnen spreken moeten er een aantal voorwaarden voldaan zijn.

Ten eerste is het auteursrecht van toepassing op de maker van een origineel werk. Het sleutelwoord voor de toepassing van het auteursrecht is originaliteit. Wat je als origineel mag beschouwen en wat niet, staat niet beschreven in de wet. Een werk voldoet aan het originaliteitsvereiste *wanneer het getuigt van een intellectuele activiteit van de maker en de stempel van zijn persoonlijkheid draagt*.¹⁵

Bovendien moet het werk over een materiële vorm beschikken, louter een idee kan niet beschermd worden.

Ook hoort de maker van het werk een fysiek persoon te zijn.

Auteursrechten zijn vervolgens exclusiviteitsrechten. Intellectuele rechten bezorgen de houder van het recht gedurende een bepaalde tijd een monopoliepositie. Deze monopoliepositie heeft dan betrekking op de exploitatie van zijn werk. Indien iemand gebruik wil maken van het werk, moet er toestemming worden gevraagd. De houder van het recht kan ook de toestemming weigeren. Dit verbodsrecht kenmerkt het intellectuele recht.

Je hoort geen enkele formaliteit te vervullen volgens de Belgische Auteurswet om van dit recht te profiteren. Het auteursrecht is dus vormeloos.

Ook zijn auteursrechten tijd- en persoonsgebonden. In België is het auteursrecht geldig tot zeventig jaar na de dood van de langstlevende auteur. Na zeventig jaar valt het werk binnen het publieke domein en is het voor iedereen toegankelijk. Het gebruik is dan vrij.¹⁶

Tot slot zijn ze vatbaar voor overdracht. De artiest kan afstand doen en anderen kunnen door middel van licenties er gebruik van maken. Deze licenties gelden niet overal gelden niet overal omdat ze aan een territorium gebonden zijn. Ze gelden slechts binnen de grenzen van de staat die het exclusief recht of de licentie verleent.

De afgelopen twintig jaar pleiten de rechthebbenden steeds meer voor een bescherming van hun rechtspositie. Dit vertaalt zich in termen van beschermingsduur, exploitatie, vermogensrechten en juridische beschermingen van bepaalde technieken zoals Digital Rights Management, een techniek om digitale rechten van de rechthebbenden digitaal te beheren.¹⁷

¹⁵ GOTZEN (Frank), JANSSENS (Marie-Christine). Wegwijs in het intellectueel eigendomsrecht. Leuven, Vanden Broele, 2009, p.24

¹⁶ DE MEYER (Gust). Lexicon van de muziekindustrie, Acco, Leuven, 2007, pp 49-50

¹⁷ WERKERS (Evi), KERREMANS (Robin), ROBRECHTS (Tim), DUMORTIER (Jos). Auteursrecht in de digitale samenleving. Leuven, Studie in opdracht voor de Vlaamse gemeenschap departement Cultuur, jeugd, sport en media, 2009, p. 17

3.2 Internet

3.2.1 Concept

Internet is het slagveld voor de oorlog om ideeën. Iedere veldheer probeert de sterktes en zwaktes van de vijand te ontdekken om zo voorbereid aan de veldslag te beginnen.

Het internet is ontworpen als een technologie voor vrije communicatie. Het kenmerkt het vermogen van mensen om institutionele doelen en bureaucratische barrières te overtreffen. Het internet lag op het onwaarschijnlijke kruispunt van de grote wetenschap, militair onderzoek en de vrijheidscultuur.¹⁸ De manier waarop, weerspiegelt zowel de beperkingen als de motieven van de makers ervan. De afwezigheid van de service kwaliteit op het internet is één van die beperkingen. Het kan gezien worden als een vicieuze cirkel. Omdat de groei van internet sneller is dan het verbetering ervan. Het internet was ontworpen als een netwerk van netwerken¹⁹. Deze netwerken zijn het grote voordeel van het internet. Ze creëren een wereld van vrijheid en onbeperkte mogelijkheden. Het internet is dan ook nooit af. Door deze verrijking werd het internet zo'n groot succes. Maar stilletjes aan wordt deze vrijheid gecontroleerd door licenties. Commerciële bedrijven profiteren hiervan. Het internet wordt een commerciële markt gecontroleerd door bedrijven. De verovering van het internet is slechts het begin. Het maakt deel uit van een groter geheel. Daarom moeten we het einde trachten te voorspellen zodat de gebruikers kunnen ingrijpen. Het is volgens Zittrain belangrijk dat iedereen meewerkt aan het behoud van een vrije wereld. Een concrete oplossing bestaat niet. Het is een *work in progress*.

Het succes van het internet trekt veel gebruikers aan zonder technologische kennis. Deze verbeteren het internet niet. Zittrain beschouwt dit als een misbruik van een open systeem en vraagt om een oplossing zoals meer controle. Voor Zittrain wordt deze controle niet alleen door de overheid maar ook door de gebruikers onderling uitgevoerd. Hierdoor worden de slechte aspecten van het internet geleidelijk weggewerkt zonder te raken aan de principiële vrijheid. Belangrijk is dat iedereen hieraan meewerkt en niet afwacht. Het is aan invloedrijke mensen en instituties het goede voorbeeld te stellen.

Het is noodzakelijk dat de gebruikers gaan inzien dat het internet geen consumentendienst is²⁰. Hiermee bedoel ik dat het internet niet gericht is op de gebruiker en zijn comfort maar op het idee van vrijheid. Gebruikers mogen dan ook geen verwachtingen hebben die door een commercieel bedrijf zouden ingevuld worden.

Ik vind de ideeën van Zittrain over controle niet realistisch. Controle is nodig maar de grens tussen controle en toegang mag niet overschreven worden. Hij denkt namelijk dat grote instituties veel

¹⁸ CASTELLS (Manuel). Internet galaxy, Oxford University Press, 2002, pp.5-9, p17

¹⁹ ZITTRAIN (Jonathan). The future of the internet and how to stop it. Yale University Press, New Haven, 2008, pp. 28-35

²⁰ ZITTRAIN (Jonathan). The future of the internet and how to stop it. Yale University Press, New Haven, 2008, pp. 149-153

geld gaan investeren om het internet te beveiligen. Maar dit verandert zo snel dat het onmogelijk is elke verandering te ondersteunen.

Lessig heeft een andere opvatting over internet. Hij ziet het als een droom over een vrije utopie. Het internet is voor hem een soort van gemeenschap, een vrijheid zonder anarchie, consensus zonder macht. Ik ben van mening dat het een mooie gedachte is maar wat surreëel op sommige vlakken. In Lessigs laatste boek schaaft hij zijn ideeën bij maar houdt hij zijn kerngedachte.

"We reject: kings, presidents and voting. We believe in: rough consensus and running code²¹."

Vrijheid wordt volgens Lessig gebouwd op een zekere vorm van constitutie. Constitutie is voor hem een fundering, een manier van leven niet zozeer door middel van wetteksten. Constituties worden volgens hem gebouwd en niet zomaar ontdekt. Er is dus geen reden om te denken dat deze funderingen van vrijheid zomaar zullen opduiken. Zoals Lessig het mooi verwoord: *"Code is law"*. De funderingen van het internet zijn de waarden die ze beschermen.

De keuzes die gemaakt zullen worden over het internet, zullen een invloed hebben zowel op inhoudelijk als op structureel vlak. Een gezond evenwicht is nodig tussen enerzijds privacy en toegang en anderzijds hoeveel macht de regulatoren mogen hebben. Er zijn zoveel redenen waarom de funderingen van het internet van belang zijn. Als de code van het internet bijvoorbeeld een eigenaar zou krijgen, kan het gecontroleerd worden. Indien er geen eigenaar is, wordt het controleren ervan veel moeilijker. Overheden zijn al bezig met deze gedachte te categoriseren. Hackers worden gecriminaliseerd. Het verschil tussen een hacker en een misdadiger is aan het vervagen.

De dingen waar Lessig voor waarschuwt, zijn terecht. Maar bij elke oplossing duiken er nieuwe problemen op. De creatie van een perfect medium is louter een illusie²².

²¹ LESSIG (Lawrence). Code and other laws of cyberspace. New York, Basic Books, 1999, p. 4

²² LESSIG (Lawrence). Code and other laws of cyberspace. New York, Basic Books, 1999, pp. 4-9

3.2.2 Internet Cultuur

Het internet is noch een utopie, noch een dystopie. Maar een afspiegeling van mensen die een specifieke code van communicatie hanteren. Je moet deze code eerst willen begrijpen, voordat je de realiteit kan veranderen.²³ De cultuur van het internet is de ordening van degene die het internet gecreëerd hebben. Cultuur betekent in deze context de waarden en overtuigingen die een zeker gedrag stimuleren of afremmen.

Cultuur is verschillend van een ideologie, psychologie of individuele representatie. Het vormt een collectieve constructie die het individuele overstijgt en de praktijken van internetgebruikers en producenten beïnvloedt.²⁴

Dit alles is gegroeid vanuit een technocratisch geloof in de vooruitgang van mensen door technologie. Dit geloof ontstond in gemeenschappen van hackers die op zoek waren naar een gratis en open vorm van technologische creativiteit. Internet is namelijk niet gebaseerd op een hiërarchie waardoor experts vrij hun gang konden gaan. Op die manier trachtten ze de maatschappij her uit te vinden. Sommigen zijn echter uitgroeid tot gedreven ondernemers van de nieuwe economie.²⁵

Het internet is niet enkel beschikbaar voor een elitegroep of voor een homogene sociale groep maar voor iedereen. De cultuur van het internet, is een product van ongewone omstandigheden en virtuele ontmoetingen. Je beslist zelf in welke mate je anoniem wil zijn en of je al dan niet wil deelnemen aan een debat. De meerderheid van de internetgebruikers heeft geen stem, handtekening of gezicht. Dit is wat de internetcultuur zo uniek maakt.²⁶ Van zodra iemand zich op het internet begeeft ontstaat er een gevoel van samenhang. De mogelijkheid bestaat diepgaande gesprekken te voeren die persoonlijk, filosofisch, idealistisch of zelfs fictief kunnen zijn. Op het internet verloopt de communicatie anders dan in het dagelijks leven.²⁷

Tim Berners-Lee, de uitvinder van het web, stond erop dat het een interactief medium zou zijn. Benkler noemt het "the writable Web."²⁸ Op het web zijn er een heleboel blogs. Ze zijn waardevol omdat ze miljoenen mensen de mogelijkheid geven hun ideeën uit te drukken. De kunst van het schrijven brengt een zekere integriteit en verantwoordelijkheid met zich mee. Oefening baart kunst. Lessig is van mening dat mensen door te schrijven, een eigen wil vormen. Hij hoopt dat mensen zichzelf ontwikkelen aan de hand van creativiteit en interactie op het internet. Hij wil dat dit zich voortzet in alle aspecten van het leven en niet louter een filosofie is.²⁹

²³ CASTELLS (Manuel). Internet galaxy, Oxford University Press, 2002, p.6

²⁴ CASTELLS (Manuel). Internet galaxy, Oxford University Press, 2002, pp.36-37

²⁵ CASTELLS (Manuel). Internet galaxy, Oxford University Press, 2002, p.61

²⁶ PORTER(David). Internet Culture,Routledge, New York ,1997 p xi

²⁷CASTELLS (Manuel). Internet galaxy, Oxford University Press, 2002, p. xii

²⁸ LESSIG (Lawrence). Remix, Penguin Books, New York, 2008, p. 58

²⁹ LESSIG (Lawrence). Remix, Penguin Books, New York, 2008, pp. 87- 92

3.2.3 Internet en auteursrechten

Het internet veroorzaakte een technologische revolutie. Het oorspronkelijk idee namelijk vrij gebruik van het internet wordt aan banden gelegd door onze opvatting over eigendom. We zijn van mening dat we ideeën mogen claimen aan de hand van auteursrechten. Als je het oorspronkelijk idee van vrijheid verandert dan beëindig je ook de revolutie die het met zich meebrengt. De nieuwe opvatting over eigendom kan de mogelijkheid om iets nieuws te creëren ondermijnen. Een Amerikaanse DJ genaamd Girl Talk is gespecialiseerd in mashups, een combinatie van meerdere bronnen, en digitale sampling. Hij haalt uit 20 à 30 liedjes een sample van twee seconden en gebruikt deze als zijn instrument om één "nieuw" lied te kunnen maken. Hij kan dit niet op een legale manier omdat hij volgens de huidige wetgeving aan iedere artiest wiens lied hij gebruikt, toestemming moet vragen en een hoop auteursrechten dient te betalen. Wordt hij hierdoor niet tegengehouden iets nieuws te creëren? In de strijd staat het oude tegenover het nieuwe. Zij die onder het oude regime rijkdom verkregen zoals grote platenmaatschappijen, worden bedreigd door het internet en zij die rijk worden door het nieuwe regime zoals Girl Talk. Ze zijn echter nog niet sterk genoeg om zich te verdedigen tegen het oude regime³⁰. De platenmaatschappijen reageren tegen deze trend door te argumenteren dat de wetgever verplicht toestemming te vragen. Volgens Lessig is het recht om te citeren of te remixen een belangrijke expressie van onze creativiteit. Dit recht mag door geen enkele vrije maatschappij gebruikt worden om de creatie van iets nieuws tegen te houden. Kan het gebruik van een bronvermelding voor literatuur niet getransponeerd worden naar de audiovisuele industrie?³¹

Artiesten en bedrijven worden bij het uitoefenen van hun activiteiten beperkt. Het internet daarentegen is een plaats waar inhoud perfect en praktisch digitaal gekopieerd kan worden. MP3's liggen aan de basis van de veranderingen die in de muziekindustrie plaatsvinden. Deze bestanden zijn gemakkelijk en goedkoop te produceren en verspreiden. Het is geen vervanging voor cd's maar eerder een uitbreiding van de muziekmarkt volgens Lessig³². Dankzij technologie kan de auteur op verschillende manieren controle uitoefenen over het gebruik van zijn werk. Het internet is namelijk zo opgebouwd dat er bij elk gebruik een kopij gemaakt wordt. In de fysieke wereld echter geeft het auteursrecht de eigenaar van het auteursrecht geen controle over het aantal keren dat een boek wordt gelezen. De reden hiervoor is dat bij het lezen van een boek er geen kopij geproduceerd wordt. De auteurswetgeving maakt handig gebruik van de verandering van platform. Ze eisen een vergoeding voor elke reproductie. De controle is dus in vergelijking met de analoge wereld radicaal toegenomen. Ik ben echter van mening dat een verandering van medium geen reden is om het gebruik van een werk meer te beperken. Internet heeft er namelijk voor gezorgd dat cultuur veel toegankelijker geworden is voor iedereen en dit zou aangemoedigd moeten worden in plaats van bestraft.³³ Op het internet wordt de creativiteit gestimuleerd omdat er geen barrières zijn. De gebruikers staan namelijk in direct contact met elkaar. De controle is dus in handen van het

³⁰ LESSIG (Lawrence). *The future of ideas*. New York, Random House, 2002, pp. 5-8

³¹ Lessig (Lawrence). *Remix*, Penguin Books, New York, 2008, pp.55-56

³² LESSIG (Lawrence). *The future of ideas*. New York, Random House, 2002, pp.120-125

³³ Lessig (Lawrence). *Remix*, Penguin Books, New York, 2008, pp. 98-99

individueel. Het creatieve werk van muzikanten wordt gelimiteerd door auteursrechten. Ook de muziekindustrie en het publiek lijden hieronder³⁴. De gedachte dat we ideeën als eigendom mogen claimen, is louter een illusie³⁵.

Om vrije gemeenschappen te creëren, moeten we de controle van het verleden limiteren in plaats van versterken. Volgens Lessig is het probleem dat auteursrechten niet kijken naar de originaliteit maar naar de eigenaar van de auteursrechten. Piraterij is een oorlog om ideeën en het internet is het slagveld. Het verleden probeert de toekomst te controleren waardoor onze toekomst minder vrij wordt.³⁶

Een voorbeeldje om dit alles te illustreren. Bijna iedereen is thuis in het bezit van een kopij of een poster, die auteursrechtelijk beschermd is. Het is goed mogelijk dat dit werk illegaal is. Dit wordt niet gezien als een misdaad. Indien iemand zijn kopij of poster op het internet zet, verandert er niet zoveel. Miljoenen mensen hebben toegang tot het internet maar dit weegt niet op tegen de miljoenen bestaande webpagina's. Iedereen heeft de kans om iets te zeggen. Het *World Wide Web* heeft daarom enorm veel potentieel. De kans dat iedereen dit gaat zien of gebruiken, is miniem. Het is net zoals thuis een kopij bezitten. In tegenstelling tot je huis kan het internet echter gecontroleerd worden.

Lessig vindt het niet nodig dat elk gebruik auteursrechtelijk beschermd moet worden. In het begin gebruikte de overheid het auteursrecht om een zekere vorm van censuur op te leggen. De overheid bepaalde wie wel en niet mocht publiceren. Nu legt de industrie deze censuur op³⁷. Auteursrechten moedigen mensen aan om een idee te gebruiken en er verder op te bouwen³⁸. Ideeën en expressies moeten in een zekere zin wel vrij blijven. Een goede balans tussen controle en vrijheid is nodig. Een monopolie mag er slechts zijn als de maatschappij er enig baat bij heeft en niet alleen de monopoliehouders ervan³⁹.

³⁴ LESSIG (Lawrence). *Free culture. The nature and future of creativity*. 2004. Penguin Press. New York. p.58

³⁵ LESSIG (Lawrence). *Free culture. The nature and future of creativity*. 2004. Penguin Press. New York. p. 261

³⁶ "RIP: a remixer's manifesto" (documentaire geproduceerd door EyeSteelFilm en National Film Board uit 2008)

³⁷ LESSIG (Lawrence). *The future of ideas*. New York, Random House, 2002, pp. 182-187

³⁸ LESSIG (Lawrence). *The future of ideas*. New York, Random House, 2002, p. 204

³⁹ LESSIG (Lawrence). *The future of ideas*. New York, Random House, 2002, pp. 248-250

3.2.4 Internet Governance

Internet is alomtegenwoordig in ons dagdagelijks leven. De informatietechnologie is het hedendaagse equivalent van elektriciteit in het industriële tijdperk. Het wereld wijde web heeft de macht om informatie te verspreiden naar miljoenen mensen verenigd in netwerken.⁴⁰ Deze netwerken zijn wijdverspreid en worden beschouwd als de essentiële infrastructuur van onze globale economie en gemeenschap. Hoewel het internet al veel veranderd heeft, valt er nog heel wat te realiseren.

Het internet is de technologische basis van het netwerk, het ultieme organisatieprincipe binnen het informatietijdperk. Een netwerk is een groep van aan elkaar gelinkte knooppunten. Netwerken zijn oude vormen van menselijk contact die nieuw leven ingeblazen werden door informatienetwerken op het internet.⁴¹ Het internet brengt veel goeds met zich mee maar ook nieuwe uitdagingen. SPAM en andere vormen hebben aangetoond dat de sterkte en openheid van het internet ook diens zwakte is. De groei van misdaad op het net, identiteit diefstal en misdrijven over privacy worden alledaagser.⁴²

Daarom is het belangrijk dat het internet een krijgt. Het is in een grenzeloze wereld namelijk belangrijk te weten wie eigenaar is en dus mag reguleren. Volgens het auteursrecht is informatie delen toegelaten zolang er sprake is van *fair use* of eerlijk gebruik. Het probleem is dat er in het digitale tijdperk nog geen definitie bestaat van deze term. Apple Inc. gebruikt bijvoorbeeld Digital Rights Management, een software die ervoor zorgt dat het kopiëren van liedjes niet meer oneindig mogelijk is. Deze software kreeg heel wat kritiek te verduren vooral omdat het een zekere monopoliepositie creëert.⁴³ De balans vinden tussen toegang en controle is de sleutel tot succes.⁴⁴ Een samenwerking tussen overheid en industrie zou sociale orde creëren. De muziekindustrie is al sterk aan lobbyen voor een sterke controle in de distributie. De Amerikaanse overheid heeft al een wet doorgevoerd waarin het een misdrijf is software te ontwerpen die deze controle ontwijkt. Hoe beschermen we de vrijheid als de overheid gestuurd wordt door de privé-sector? Overheden zijn nodig om de vrijheid te beschermen. Maar ze zijn ook helaas in staat om ze af te nemen⁴⁵.

Zittrain dringt aan op een internetbeleid om internetterrorisme en erger te voorkomen. Hij ziet regeringen en bedrijven samen een sterke autoriteit vormen⁴⁶. Hij legt te veel de nadruk op de doemscenario's waardoor de belangrijkste reden voor een internetbeleid uit het oog wordt verloren namelijk bescherming van de vrijheid. Controle is noodzakelijk maar deze mag niet te verregaand

⁴⁰ LEHRS(William), PUPILLO (Lorenzo Maria). Internet Policy and economics: challenges and perspectives, Springer, Dordrecht, 2009, p. 1

⁴¹ LEHRS(William), PUPILLO (Lorenzo Maria). Internet Policy and economics: challenges and perspectives, Springer, Dordrecht, 2009p. 3

⁴² LEHRS(William), PUPILLO (Lorenzo Maria). Cyber Policy and economics in an Internet age, Kluwer Academic Publishers Group, Dordrecht, 2002, P. 4

⁴³ MATHIASON (John). Internet governance, the new frontier of global institutions. London, Routledge, 2009, pp. 59-65

⁴⁴ LESSIG (Lawrence) Remix, Penguin Books, New York, 2008, p.42

⁴⁵ LESSIG (Lawrence). Code and other laws of cyberspace. New York, Basic Books, 1999, pp. i-xi

⁴⁶ ZITTRAIN (Jonathan), DEIBERT (Ronald). Access controlled: the shaping of powers, rights and rule in cyberspace. London, MIT Press, 2010, p. 12

zijn. Er zal namelijk altijd misbruik van het internet gemaakt worden. In plaats van iedereen als crimineel te bestempelen, moeten we kijken naar de echte misbruiken. Frankrijk oefent, naar mijn mening, een te verregaande controle uit. Er wordt gebruik gemaakt van een *graduated response ofwel three strikes law genaamd*. Bega drie misstappen en je wordt gebannen van het internet⁴⁷. Graduated respons ook wel 3 Strikes Law genaamd, is een beleid dat in Frankrijk wordt toegepast waarbij illegaal downloaden op een repressieve manier wordt aangepakt. Als je eenmaal illegaal downloadt, ontvang je een email met een waarschuwing dat je illegaal aan het downloaden bent en dit strafbaar is. Als je dit negeert, wordt je na een aantal keren afgesloten van het internet.⁴⁸

De Europese Unie monitort het beleid dat nadien door de lidstaten wordt toegepast. Maar de vraag is wachten op Europa of zelf nationaal een beleid gaan voeren? Indien Europa een sterk beleid heeft kunnen ze samenwerken met andere grote naties en een grote Conventie voor auteursrechten in een digitaal tijdperk laten plaatsvinden.

Auteursrechten zijn wel degelijk nodig maar hebben nood aan een duidelijk wettelijk kader.⁴⁹

⁴⁷ MEYER (Trisha), VAN AUDENHOVE (Leo). Graduated response and the emergence of a European surveillance. 2010, In Info, vol. 12, no.6, p. 70

⁴⁸ http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2010/10-02-22_ACTA_EN.pdf
European Data Supervisor geraadpleegd op 8 mei 2011 pp. 3-4

⁴⁹ DARVILLE (Christine). Federale verkiezingen van 13 juni 2010. VBO-memorandum-Strategische Documenten. Auteursrechten nood aan een duidelijk wettelijk kader. P. 1. 2010

3.2.5 Casestudies

In verschillende onderzoeken zie je dezelfde problematiek terug komen.

De Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek, TNO, concludeerde in een rapport dat er geen verschuiving in gebruikers heeft plaatsgevonden tussen enerzijds onbetaald downloaden en anderzijds het aankopen van muziek, films en games. Het rapport stelt wel vast dat er meer tijd en geld wordt gespendeerd aan muziek.

In het TNO-rapport staat dat de muziekindustrie serieuze veranderingen ondergaat. De primaire producten van de muziekindustrie namelijk muziekopnames zijn een krimpende markt aan het worden. Ze hebben dit proberen tegen te gaan door een DRM-beveiliging, Digital Right Management. Maar dit was niet succesvol. De producenten van muziekopnames en de platenmaatschappijen ondervinden een stevige omzetsdaling. Onbekende artiesten daarentegen genieten van de digitalisering. Ze baten van het *sampling effect*. Het rapport is van mening dat we de eindgebruiker niet mogen gaan criminaliseren maar wel voorlichten⁵⁰.

In de jaarlijkse enquêtes van UK Music kwamen ze tot conclusie dat het delen van bestanden steeds meer populair wordt. Ook kwam aan het licht dat de meest voorkomende vorm van entertainment muziek is. Gebruikers zijn bereid te betalen voor het onbeperkt downloaden van muziek⁵¹. Hierop moet de muziekindustrie zeker op inspelen aan de hand van ideeën als Spotify, de grootste legale streaming dienst van Europa. Maar Spotify beweert dat België geen aantrekkelijk land is om deze dienst aan te bieden.⁵²

In *Liberating Creativity*, een manifest van UK Music, worden zeven grote aanbevelingen gedaan. Ten eerste dient de overheid een comité op te stellen voor de creatieve industrieën. Dit comité, bestaande uit de leiders van de culturele industrieën en politici, zou verantwoordelijk zijn voor het beleid. Ten tweede hoort de overheid in de industrie te investeren. Ten derde is de overheid verplicht op een Europees niveau te streven naar een extensie van het auteursrecht. Ook hoort de publieke sector samen te werken met de muziekindustrie. Vervolgens is het de taak van de overheid live muziek en zalen te sponsoren. Ten zesde moet er een samenwerking komen tussen de muziekindustrie en universiteiten zodat er bekwaam personeel wordt gevormd. Tot slot is het de bedoeling dat de overheid investeren in muziekkopleidingen vanaf de basisschool.⁵³

⁵⁰ HUGYEN (Annelies), RUTTEN (Paul). TNO rapport: Ups and downs; economische en culture gevolgen van file sharing voor muziek, film en games. Delft, Studie in opdracht van Ministeries van OCW, EZ en Justitie, pp.129-137

⁵¹ BAHANOVIC (David), COLLOPYI (Dennis). Music experience and behavior in young people. Herdforshire, 2009, p. 6
<http://www.ukmusic.org/component/content/article/25-research/153-uk-music-research-highlights-the-complexity-of-consuming-copying-and-sharing-of-music-between-14-24-year-olds> (geraadpleegd op 1 december 2010)

⁵² VANTYGHEN (Peter). Spotify ziet geen brood in België. De Standaard online. Brussel, 16 april 2011

⁵³ <http://www.ukmusic.org/assets/media/Liberating%20Creativity.pdf> geraadpleegd op 7 mei 2011

Digital Music Report echter wil strenger optreden tegen piraterij en mensen ook online doen betalen voor muziek⁵⁴.

⁵⁴ IFPI. Digital Music report 2010, London, 2010

<http://www.ifpi.org/content/library/DMR2010.pdf> (laatst geraadpleegd op 9 december 2010)

2. Empirisch Onderzoek

4.1 Inleiding onderzoeksvragen

Mijn probleemstelling: Hoe dienen auteursrechten op vlak van muziek gehandhaafd te worden in een digitaal tijdperk?

Aan de hand van deze onderzoeksvragen probeer ik antwoorden te vinden op mijn problematiek.

- Hoe evolueren auteursrechten en hoe ziet het er uit voor de toekomst?
- Mag de vrijheid waarop het internet gebaseerd is, beperkt worden ten voordele van auteursrechten?
- Is overheidsinterventie gewenst?
- Hoe moeten de grote spelers van de muziekindustrie reageren op de evolutie veroorzaakt door het internet?

Mijn empirisch onderzoek geeft mij de kans om dieper in te gaan op de problematiek en ook de Belgische situatie nader te bekijken. Ik ga onderzoeken op welke manier het auteursrecht op vlak van muziek is geëvolueerd en hoe het internet hier mee vorm aan gaf. Deze thematiek wil ik verduidelijken aan de hand van experteninterviews. Op die manier wil ik een divers beeld verkrijgen over hoe deze experten de evolutie van auteursrechten ervaren in hun sector en welke verwachtingen zij hierover hebben.

De focus van dit onderzoek ligt in de manier waarop experten naar auteursrechten kijken in een digitaal tijdperk.

4.2 Structuur van mijn empirisch onderzoek

Door middel van deze onderzoeksvragen, kunnen we overgaan naar de gekozen methodologie namelijk kwalitatief empirisch onderzoek namelijk experteninterviews.

4.2.1 Methodologie

Ik heb gekozen voor kwalitatief onderzoek en niet kwantitatief omdat ik niet wil nagaan hoe vaak auteursrechten worden overtreden. Maar hoe auteursrechten worden ervaren in een digitaal tijdperk. Kwalitatief onderzoek houdt zich bezig met aard van sociale verschijnselen.⁵⁵ Je vertrekt

⁵⁵ BAARDA (D.B.), DE GOEDE (M.P.M.), TEUNISSEN (J.). *Basisboek kwalitatief onderzoek: praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren kwalitatief onderzoek*. Houten, Stenfert Kroese, 2001, p.15.

vanuit bepaalde vooronderstellingen en gebruikt een bepaalde methode in dit geval experteninterviews om te kijken hoe deze problematiek in de praktijk ervaren wordt.⁵⁶ Ik heb de keuze gemaakt om een kwalitatieve onderzoeksmethode te hanteren bestaande uit half gestructureerde experteninterviews met de Belgische muziekindustrie, waaronder Olivier Maeterlinck en Hans van Acker van Sony Music, Xavier Bertels van Versuz Essentials label, SABAM, Younison, Professor Caroline Pauwels van mediabeleid, Sari Depreeuw, onderzoekster over auteursrechten en advocate, en Vanessa Parker Cordier, Procter and Gamble auteursrechten consultant Europa. Eerst was ik van plan om een beleidsanalyse te gebruiken maar uit deze analyse zou ik het beleid van de overheid verkennen. Mijn probleemstelling gaat net op zoek naar verandering van de huidige auteurswetgeving. Dit zou ik nog niet in het beleid terug kunnen vinden. Tegenstanders van kwalitatief onderzoek geven als argument dat het niet generaliseerbaar is en de validiteit problemen kan geven.⁵⁷

Er zijn verschillende types van onderzoek in het bijzonder beschrijvende, explorerend, toetsend, verklarend, ontwerpend en evaluerend onderzoek.⁵⁸

Het type onderzoek dat ik van plan ben te hanteren is een explorerend onderzoek.

Bij experteninterviews zijn er verschillende types van interviews. Sommige experts vereisen andere types van interview. De muziekindustrie, Younison en SABAM verdienen een exploratief experteninterview omdat de nadruk op hun technische kennis wordt gelegd. De onderzoeker inzake intellectuele rechten en advocate, Procter & Gamble consultant en de Professor Caroline Pauwels, professor van onder andere European Media Policy, mediabeleid en media economie, verdienen een theorie genererend interview omdat de nadruk op hun verklarende kennis wordt gelegd. Deze gebieden zijn vaktechnisch en geven ons een omkaderend perspectief.

Voor het grondig selecteren en contacteren van onze respondenten, heb ik een aan de hand van mijn literatuurstudie en onderzoeksvragen een topic lijst opgesteld. Dit is een opgestelde lijst met onderwerpen en eventuele subvragen die zeker ter sprake moeten komen⁵⁹. Deze topic lijst creëerde een rode draad doorheen de expertinterviews. De topiclijsten waren zeer handig omdat er bij ieder interviews een andere nadruk lag, waar ik soms wat langer bij stilstond. Maar toch steeds terug kon komen zodat alle onderwerpen ter sprake kwamen. De topiclijst begon met een verwelkoming en nadien wat simpele vragen over het ontstaan en de evolutie van auteursrechten. Nadien ging ik wat dieper in over de problemen betreffende auteursrechten op het internet en wat de experts hier als oplossing bij zagen. Bij sommige experts vooral de muziekindustrie kon ik ook verder gaan over de diensten die al op het internet aanwezig waren en wat hun opinie op dat gebied is. Mijn tweede en derde topic was de overheidsinterventie die al dan niet gewenst is en al dan niet kan of mag resulteren in een vrijheidsbeperking van het internet.

⁵⁶ MORTELMANS (Dimitri). Handboek kwalitatieve methoden, Acco, Leuven, 2007, P.59

⁵⁷ DEN BOER (Dirk-Jan). Methodologie en statistiek voor communicatie-onderzoek, Kluwer, 2005, P159

⁵⁸ VAN AUDENHOVE (Leo). Expertinterviews, slides les beleidsanalyse

⁵⁹ FLICK (U.) *An introduction to qualitative research*, Londen, Sage publications, 2009, pp. 165-167.

Het interactie type waarin ik mijn interviews heb afgelegd, is een beginnend expert maar naar het einde van het interview ben ik wat meer kritische vragen gaan stellen. Het leek me het beste om dit op het einde van het gesprek aan te kaarten als de persoon al wat losser was gekomen en ik voldoende informatie verkregen had.⁶⁰

De status van expert kan begrepen worden door de beschrijving van de onderzoeker. Wie al dan niet als expert beschouwd wordt, hangt af van het oordeel van de onderzoeker. De kennis van de expert wordt gekenmerkt door een visie over de organisatie of bepaalde functies in het expertise veld.⁶¹

Experteninterviews hebben tal van voordelen. Ze geven op een snelle manier toegang tot een nieuw en ongekend gebied. Experts bezitten ook veel inzicht over hun specifiek domein aangezien ze er al jaren dag in en dag uit mee bezig zijn. Waardoor je als onderzoeker minder tijd moet besteden om informatie te verklaren. Ze zijn vaak zeer gemotiveerd omdat ze er net zoveel mee bezig zijn. Ze willen graag informatie uitwisselen om zo hun informatie te kunnen verspreiden. Deze personen zijn vaak ook genetwerkte personen. Dit wil zeggen dat ze veel connecties hebben in hun vakgebied. Deze connecties kunnen leiden tot andere gesprekken. Zodat je een sneeuwbal effect krijgt. Bij het interview is het probleem van beïnvloeding veel minder problematisch. Ze bezitten veel kennis over hun vakgebied en dan is het moeilijk om iemand van gedacht te doen veranderen op basis van één experteninterview.

Maar experteninterviews zijn niet alleen rozengeur en maneschijn. De voordelen hebben ook een keerzijde en brengen ook nadelen met zich mee. De verworven kennis van een experteninterview is natuurlijk niet neutraal. Net omdat de experts op zo'n diepgaande manier bezig zijn met hun materie, hebben ze moeilijkheden met van op een afstand naar deze materie te kijken. Ze zijn ook beïnvloedt door het bedrijf waarvoor ze werken. De experts zullen sneller in het voordeel van hun bedrijf argumenteren dan dat van de consument. Bij de uitleg van de expert loop je natuurlijk het gevaar van anekdotische of illustratieve informatie te horen. Omdat ze niet weten in hoever de onderzoeker hiervan op de hoogte is. Experteninterviews zijn niet gestandaardiseerd of gestructureerd omdat je best tijdens het interview kan zien welke richting het uitgaat en daar verder op inpikt.⁶²

De 8 experts die ik geïnterviewd heb, zijn:

- A. Xavier Bertels, content manager Versuz Essentials, label manager Atticus en dj Xavez
- B. Kelvin Smits van directeur van Younison, artiesten coalities

⁶⁰ <http://www.vub.ac.be/phd/doctoralschools/dsh/document/DShExpertInterviews.pdf>

Geraadpleegd op 6 mei 2011

⁶¹ BOGNER (Alexander). Interviewing experts, Palgrave Macmillan, London , 2009, pp. 18-19

⁶² <http://www.vub.ac.be/phd/doctoralschools/dsh/document/DShExpertInterviews.pdf>

Geraadpleegd op 15 Februari 2011

- C. Olivier Maeterlinck, directeur van de Belgium Entertainment Association
- D. Sari Depreeuw, advocate en onderzoekster auteursrechten aan de VUB
- E. Hans Van Acker, business directeur van Sony Music
- F. Vanessa Cordier Parker, Procter & Gamble consultant Copyright Europe
- G. Professor Caroline Pauwels, professor van onder andere European Media Policy, Mediabeleid en media economie aan de VUB
- H. Géraldine Dudans, Assistant Account Manager media en online SABAM en Wim Germonpré, verantwoordelijke Legal Development SABAM

Younison is een belangenvereniging en drukkingsgroep voor Europese muzikanten.⁶³

Belgian Entertainment Association (BEA) is de beroepsvereniging van de Belgische games-, muziek- en video-industrie. De Belgische entertainmentindustrie verenigt meer dan 50 bedrijven actief in de productie en/distributie van games, interactieve software, muziek en video. De leden van BEA vertegenwoordigen bijna 90% van de Belgische entertainmentindustrie.⁶⁴

Sony Music Entertainment is één van de grootste platenmaatschappijen ter wereld.⁶⁵

Procter & Gamble is een groot en machtig multinational bedrijf dat consumentenproducten maakt en verkoopt. Ze staan op de 33ste plaats op de lijst van grootste bedrijven van de wereld.⁶⁶

SABAM, Société des Auteurs Belges - Belgische Auteursmaatschappij, is een burgerlijke coöperatieve vennootschap, SABAM is de Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers en heeft tot doel het innen en verdelen, administreren en beheren alle auteursrechten in België en in de andere landen waar wederkerigheidsovereenkomsten zijn gesloten met hun zusterverenigingen, dat wil zeggen met de andere collectieve beheersverenigingen in de wereld. Het privébedrijf SABAM is een collectieve beheersvennootschap die de rechtsvorm van een CVBA (coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid) heeft aangenomen. SABAM is dus geen ministerie of semi-overheidsbedrijf.⁶⁷

De experts lijken voor mij deskundig. Ik heb hen gekozen omdat ik de verschillende standpunten van zowel de culturele, juridische, beleids als economische kant wil belichten. Zij lijken mij uit voldoende verschillende achtergronden te komen om een gediversifieerd beeld te leveren.

⁶³ <http://www.younison.eu/whoiswho> Geraadpleegd op 7 mei 2011

⁶⁴ http://www.belgianentertainment.be/index.php/nl/bea_over_bea_doelstelling/
Geraadpleegd op 7 mei 2011

⁶⁵ <http://sonymusic.be/over-sony-music> geraadpleegd op 7 mei 2011

⁶⁶ http://www.pg.com/en_US/company/purpose_people/index.shtml
Geraadpleegd op 7 mei 2011

⁶⁷ <http://www.sabam.be/nl/getpage.php?i=252>
Geraadpleegd op 7 mei 2011

4.2.2 Transparantie van de experteninterviews

Het is belangrijk dat de gehanteerde technieken betrouwbaar zijn. Ik heb dan ook geprobeerd zo transparant mogelijk te werk te gaan.⁶⁸ Ieder experteninterview heb ik op een bandrecorder opgenomen zodat de opnames de transparantie en de betrouwbaarheid van het onderzoek verzekeren en dat er geen misinterpretatie ontstaat. De situatie van het interview, kan een zekere invloed hebben op de antwoorden van de geïnterviewden. Dit mag niet uit het oog verloren worden.⁶⁹ Ik heb de interviews afgenomen naargelang het beste uitkwam voor de geïnterviewde. De helft van de interviews namen plaats via Skype zodat de persoon in zijn normale omgeving was en zich weinig zorgen moest maken. De andere helft nam plaats op hun werkvloer. In mijn topic lijst heb ik zoveel mogelijk open vragen gesteld zodat de expert zijn eigen visie kon laten doorklinken en niet beperkt zou zijn.

4.3 Vergelijking Experteninterviews

4.3.1 Onderzoeksvraag 1: Auteursrechten & online

Op basis van mijn eerste onderzoeksvraag ga ik na wat de experts van auteursrechten verwachten en hoe deze verwachtingen zich verhouden tot de realiteit. Het antwoord van elk expert wordt duidelijk beïnvloed door zijn achtergrond.

Hoe evolueren auteursrechten en hoe ziet het er uit voor de toekomst?

Het auteursrecht

Alle experts zijn het erover eens dat het auteursrecht een statisch gegeven is. Het is geëvolueerd van een recht van de uitgever naar recht van de auteur. Dit recht biedt de auteur, de zwakkere partij, bescherming voor zijn werk of creatie. Iedereen was van mening dat het auteursrecht van belang is als stimulans tot creativiteit. Op het vlak van terminologie is weinig veranderd. Maar de technologie is wel sterk veranderd. Het probleem vandaag de dag is de handhaving van auteursrechten. Volgens Sari Depreeuw is er niets mis met het auteursrecht enkel aan de handhaving ervan.

⁶⁸ BAARDA (D.B.), DE GOEDE (M.P.M.), TEUNISSEN (J.). *Basisboek kwalitatief onderzoek: praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren kwalitatief onderzoek*. Houten, Stenfert Kroese, 2001, pp.97-98.

⁶⁹LINDERS (H.), HIJMANS (E.). Kwalitatief survey. In: HÜTTNER (H.), RENCKSTORF (K.), WESTER (F.) (eds.). *Onderzoekstypen in de communicatiewetenschappen*. Houten/Diegem, Bohn Stafleu Van Loghum, 1995, pp. 545-546.

Sari Depreeuw: "De rechten zijn er. Er is geen gebruik dat niet beschermd is. Je mag niet online beschikbaar maken en delen met iedereen zelfs niet foto's. Maar hoe dat je dat kunt afdwingen, is het grootste probleem natuurlijk."

Xavier Bertels, Vanessa Parker Cordier en Kelvin Smits daarentegen staan op dit punt haaks tegenover Sari Depreeuw. Waarom zouden voor het online delen van foto's auteursrechten gevraagd worden? Xavier Bertels, Vanessa Parker Cordier en Kelvin Smits zijn het eens dat het auteursrecht de dag van vandaag zeker niet in de huidige vorm kan blijven bestaan. Het auteursrecht heeft te lang op zijn lauweren gerust. Er vond tot nu toe geen evolutie plaats binnen het auteursrecht. Auteursrechten limiteren de creativiteit en kostbare werken zoals dat van DJ Girl Talk gaan verloren. DJ Girl Talk gebruikt namelijk samples van verschillende platen en creëert daarmee een nieuw lied. Naar de letter van de wet is dat echter illegaal. Xavier Bertels gaat zelfs zo ver dat hij van mening is dat het auteursrecht de creativiteit een beetje heeft doodgemaakt. Vanessa Parker Cordier zegt dat de creativiteit niet gelimiteerd is maar wel de uitvoering ervan.

Xavier Bertels: "Als je kijkt naar het landschap vandaag, naar de muziek die vandaag gemaakt wordt, dan vind ik dat er bitter weinig creatieve dingen naar voor komen en dat de creatieve interessante dingen aan het gebeuren zijn in het zogenaamde illegale circuit."

Lobbygroepen

De illegaliteit van de inhoud is een reden tot onrust in de Wereldhandelsorganisatie en Europa. Waarom? Moet de muziekindustrie geholpen worden? Caroline Pauwels, Xavier Bertels en Sari Depreeuw zijn het erover eens dat de muziekindustrie één van de grootste lobbygroepen is. Het is kwestie van politiek. Deze problematiek wordt voor een groot deel geïnspireerd door de belangen van de grote cultuurindustrieën. Deze cultuurindustrieën verantwoorden dit vanuit de bescherming van de kijker of de gebruiker. Onderliggend zie je toch duidelijk de gedrevenheid van die grote cultuurindustrieën om hun macht te behouden. Weinig mensen durven hier politiek tegenin te gaan.

SABAM, Société des Auteurs Belges - Belgische Auteursmaatschappij, is van mening dat de laatste 15 à 20 jaar het beleid is omgeslagen en dat de consument in het middelpunt van de belangstelling is komen te staan. De Europese commissie hecht meer waarde aan de belangen van de internaut, de internetgebruiker, dan aan de belangen van de auteur volgens SABAM. De consumenten vormen samen met de aanbieders van diensten zoals Telecom bedrijven een duidelijk blok. Hun grote macht is te danken aan lobbygroepen en achterliggende drukingsgroepen. Doordat auteurs gefragmenteerd zijn hebben ze niet dergelijke macht. Auteurs bestaan in alle kleuren en vormen en worden door SABAM vertegenwoordigd. Vanuit het standpunt van SABAM is het logisch dat de belangen van de auteur voorop geplaatst waardoor ze zichzelf in de slachtofferrol gaan plaatsen.

Caroline Pauwels houdt er echter een andere mening op na: "Ik weet niet in hoeverre die finale eindgebruiker zo goed vertegenwoordigd is. Als je aan de gebruikersorganisaties zoals BEUK of

Concassé zou vragen hoe goed de eindgebruiker vertegenwoordigd is, zouden deze organisaties dit evengoed ontkennen.”

Streamen

Piraterij wordt beschouwd als de voornaamste reden voor het ondermaatse succes van de muziekindustrie op het internet. Als je alles namelijk gratis op het internet vindt, waarom zou je dan betalen louter voor het feit dat je dan een legale kopij bezit. Het legaliseren van illegale downloads enkel en alleen omdat het algemeen aanvaard is, kan niet. Toch zien alle experts nog steeds een toekomst in het digitale verhaal. Muziek wordt nog nooit zoveel geconsumeerd als vandaag de dag. Ze rekenen op het streaming model zoals Spotify en iTunes.

Xavier Bertels: “Het probleem is dat organisaties zoals SABAM Spotify tegenhouden in België. Die zeggen ja nee, je moet dan nog eens auteursrechten betalen. Waardoor een dienst zoals Spotify zoveel duurder gaat worden om enkel met advertenties te ondersteunen. Waardoor dat model weer dood gemaakt wordt. In plaats van zoiets te omarmen, dit is nieuwe technologie, jongeren willen dit.”

SABAM: “Met Spotify hebben wij geen probleem. We weten zelf niet waarom ze niet komen. Ik denk dat het niet echt gaat over tarifiering.”

Jongeren luisteren slechts 30 à 60 seconden naar een nummer voordat ze doorspoelen. Als je per nummer één Euro op iTunes dient te betalen dan is dit niet langer betaalbaar. Voor het streamen van muziek, een technologie waarbij audio rechtstreeks via het internet verdeeld wordt, kan men niet dezelfde prijs vragen als voor de aankoop van een nummer. De huidige tarifiering is niet aangepast aan het experimentele van het internet. Hier moet dringend verandering in komen. De evolutie van business modellen zit nog in een experimentele stadium. Als de muziekindustrie echter zijn graantje wil meepikken, is het hoog tijd voor vernieuwing. Hier zijn de meeste experts het mee eens. SABAM daarentegen is van mening dat het niet om de tarifiering gaat. SABAM is een collectief beheer in een commerciële omgeving. Het belang van de auteur primeert volgens hen op het verdienen van geld. De muziekindustrie is en blijft echter een industrie met als primair doel het vermeerderen van hun vermogen. De muziekindustrie zal dus sneller onderhandelen en efficiënter hun prijszetting wijzigen in vergelijking met een collectief beheer.

Muziek wordt door jongere generaties steeds meer als gratis beschouwd. Dit komt volgens mij doordat de muziekindustrie te laat op het internet aanwezig was. Universal beschouwde het internet in zijn startperiode als een ontmoetingsplaats voor sullen. Nu blijkt hoe fout die inschatting wel niet was. Het internet is vandaag de dag onmisbaar geworden. De muziekindustrie had sneller op de bal moeten spelen aan de hand van een sterk business model. Xavier Bertels is al van mening dat het te laat is voor de muziekindustrie. Het gratis model is zoveel sterker volgens hem. De meerderheid van de respondenten vindt de gratis beschikbaarheid op het internet echt maar

niets. Ze beschouwen het als oneerlijk. Wie gaat er nog energie steken in de distributie van zijn creatie als dit toch niets oplevert?

Verlenging van de beschermingstermijn

Het beschermen van een werk heeft de stimulering van creativiteit tot doel. Bijkomende creativiteit mag dus worden tegengehouden. SABAM is van mening dat de verlenging van de beschermingstermijn een goede zaak zou zijn. Dit omdat niet alleen de auteur maar ook zijn kinderen zouden kunnen leven van de opbrengsten van het werk. Op die manier beweert SABAM dat creativiteit bevorderd wordt. Ook de muziekindustrie steunt hen hierin, aangezien langere auteursrechtelijke bescherming meer geld betekent.

Sari Depreeuw: "Het verlengen van de termijn schiet zijn doel voorbij. Je belet wel dat andere mensen er iets creatiefs mee gaan doen."

Sari Depreeuw, Xavier Bertels en Caroline Pauwels zijn het eens dat een bescherming voor auteurs inbouwen een goede zaak is maar niet in de richting naar een eeuwige vergoeding. De overheid moet erover waken dat het auteursrecht niet eindeloos wordt bijgebouwd en op lange termijn dat de auteurswetgeving volledig herschreven wordt. Op korte termijn is het aan de overheid om ervoor te zorgen dat vrijheid van informatie blijft bestaan. Zodat de muziekindustrie de vrijheid van informatie niet aan banden kan leggen.

DJ Girl Talk, een Amerikaanse DJ, is gekend om zijn remixes en mashups. Een remix is een aangepaste versie van een "origineel" muziekwerk. Een mash-up daarentegen is het door elkaar draaien van twee of meer nummers. Girl Talk maakt gebruik van zo'n 20 à 30 nummers maar haalt uit ieder nummer slechts ongeveer twee seconden. Op die manier creëert hij iets "nieuws". Zijn werk is illegaal omdat hij het grote bedrag aan auteursrechten niet kan betalen. Ik gaf DJ Girl Talk als voorbeeld aan de experts en vroeg hun mening hierover.

De meerderheid van de experts was het erover eens dat auteursrechten in dit voorbeeld beknotten. Ook meenden ze dat er een bredere interpretatie gegeven moet worden aan auteursrechten. Creatief hergebruik moet kunnen. Olivier Maeterlinck argumenteert hier dat "de prijszetting en toepassing niet is aangepast aan die vorm van muziek maken." Daar heeft hij voor een deel gelijk in. De bestaande handhaving van auteursrechten is hierop niet voorbereid. Dit omdat remixen niet beschouwd wordt als iets origineels maar als het gebruiken van andermans werk.

Hans Van Acker houdt er een meer genuanceerd mening op na: "Ik ben een mede voorstander van kijk je mag het gebruiken en je betaalt een royalty in de opbrengsten. Houdt dat een creativiteit tegen? Ja tot in zeker zin wel. Langs de andere kant moet je de vraag stellen als je als dj moet teren op bijvoorbeeld 30 verschillende samples van andere artiesten. Waarom maakt hij gewoon niet iets nieuws?"

Lessig antwoordt hierop dat iedereen die van mening is dat remixen of mash-ups niet origineel of creatief zijn, geen idee heeft over de manier waarop ze gemaakt worden. Om goed te kunnen remixen, heb je een brede kennis nodig van een cultuur. De voorbereiding die aan het maken van een remix vooraf gaat, geeft de artiest een grotere kennis van het verleden dan iemand die vasthoudt aan "originele creativiteit". Het belangrijkste bewijs is het publiek dat constant op zoek gaat naar nieuwe remixes.⁷⁰

Vanessa Parker Cordier argumenteerde dat er een parallel bestaat tussen de creaties van Dj's en het ontwerpen van een geur. Dj's halen kleine stukjes uit hetgeen zich rondom hen bevindt en maken er iets nieuws van. Hetzelfde gebeurt bij de creatie van een parfum. Men moet je maar één element veranderen om een volledig verschillend parfum te bekomen. In Frankrijk wil de parfumindustrie auteursrechten verkrijgen. In een rechtszaak besloot het Britse hof dat de Franse parfumindustrie de vrije markt probeert te verstikken. De Franse industrie echter is bezorgd over hun eigendomsrechten.

En zo komen we bij de tweede onderzoeksvraag. Hier wordt nagegaan of overheidsinterventie al dan niet gewenst is en zo ja, in hoeverre de overheid een rol mag spelen?

4.3.2 Onderzoeksvraag 2: Overheidsinterventie

Hoe moet de overheid omgaan met auteursrechten in een digitaal tijdperk volgens deze experts?

Is overheidsinterventie gewenst?

Lessig is van mening dat beleidsmakers moeten garanderen dat rechten niet misbruikt zullen worden zodat ze de competitie verzwakken of verstoren. Een proliferatie van rechten of een inefficiënte markt bijvoorbeeld kunnen de competitie een halt toeroepen en markten tot onnodige concentraties drijven. Dit moet in de hand worden gehouden door beleidsmakers. De onzichtbare hand is hier een illusie.⁷¹

Het standpunt dat zowel Caroline Pauwels, Sari Depreeuw als Xavier Bertels innemen, is niet zozeer een beperking door de overheid. Het is volgens hen de taak van de overheid om alles open te houden en alles in vraag te durven stellen. Als de overheid vaststelt dat er enkel informatie komt uit bepaalde hoeken, dan moet er ingegrepen worden om deze informatieasymmetrie weg te werken.

Caroline Pauwels: "Het eerste wat je moet doen als beleid, monitoren. Dan moet vooral de Europese overheid kijken wat er in de verschillende landen dingen wordt uitgetoetst."

⁷⁰ LESSIG (Lawrence). Remix, Penguin Books, New York, 2008, p.93

⁷¹ LESSIG (Lawrence). Remix, Penguin Books, New York, 2008, p.50

Aan de andere kant heb je de muziekindustrie, Olivier Maeterlinck, Hans Van Acker, SABAM en Kelvin Smits van Younison. Zij zijn van mening dat de overheid de wet moet handhaven. De overheid beloofde de muziekindustrie dat de piraterij zou verdwijnen eens er een legaal aanbod kwam. Het tegendeel is waar. De muziekindustrie, Kelvin Smits en SABAM zijn van mening dat de overheid moet tussenkomen in het illegale aanbod op het internet en moet straffen. De muziekindustrie stelt hier economische inspecties voor via het parket. Volgens Hans Van Acker zal er altijd illegaliteit zal zijn. Maar als je ze niet aanpakt, dan heb je een nog groter probleem op termijn. De overheid dient het kader voor aanpak te creëren maar de ontwikkeling ervan is te taak van de industrie. Toch is de muziekindustrie van mening dat de downloader voor een stuk het slachtoffer is. De personen, die het illegale aanbod ter beschikking stellen, zijn verantwoordelijk. De overheid hoort volgens de muziekindustrie een klimaat te creëren waarin online business modellen een eerlijke kans krijgen zoals Btw-verlaging, tax shelter en fiscale stimuli. De voorgaande redenering is gemaakt vanuit het standpunt van de auteur en de muziekindustrie die niet langer geld willen verliezen. Ik denk niet dat repressief optreden de beste oplossing in dit verhaal is.

Niveaus: Belgisch, Europees, Globaal

Alle experts zijn het eens dat de beleidsniveaus op elkaar moeten inhaken. Coherentie is de boodschap. Het moeilijke aan de Europese Unie is dat ieder land zijn cultuur heeft. Europa geeft de richtlijnen maar elk land mag dit invullen naargelang zij verlangen. Het internet is feitelijk wereldwijd. Als je op internet surft, gelden er geen grenzen meer. Hoe internationaler dit geregeld kan worden hoe beter. Want het probleem is veel ruimer dan Vlaanderen en België. Een deel zal altijd Europees geregeld moeten worden en een ander deel zal wereldwijd zoals de Conventie van Bern worden aangepakt. Maar op dit moment komt het op de schouders van de nationale wetgevers terecht. Ze beschouwen het reguleren op laag niveau als inefficiënt. Het zou natuurlijk makkelijker zijn om op Europees niveau iTunes of Spotify aan te bieden. Eén dienst voor alle Europese gebruikers. Europa zou dan akkoorden kunnen sluiten met Rusland, China en andere landen waar veel inbreuken worden gepleegd. Het oude muziekmodel werd bepaald door grenzen. Het zijn verouderde modellen in een volledig veranderde wereld. Het internet gaan organiseren volgens landsgrenzen, is absurd.

Een mediabestand mag in de meeste landen van de Europese Unie gekopieerd worden voor niet-commerciële doeleinden en eigen gebruik. Maar eigen gebruik wordt in elk land anders gedefinieerd.⁷² Dit zorgt voor moeilijkheden. In Nederland is het bijvoorbeeld wel toegelaten auteursrechtelijk beschermd materiaal te downloaden voor eigen gebruik⁷³.

⁷² European Commission. eYou guide to your rights online. 2009

http://ec.europa.eu/information_society/eyouguide/fiches/6-iii-a/index_nl.htm

(laatst geraadpleegd op 7 mei 2011)

⁷³ HUGYEN (Annelies), RUTTEN (Paul). TNO rapport: Ups and downs; economische en culture gevolgen van file sharing voor muziek, film en games. Delft, Studie in opdracht van Ministeries van OCW, EZ en Justitie, pp. 55

Ieder land pakt het dan ook anders aan. In Frankrijk treedt men repressief op tegen illegaal downloaden met behulp van Graduated response ook wel Three Strikes Law genaamd. Als je eenmalig illegaal downloadt, ontvang je een email met een waarschuwing dat je illegaal aan het downloaden bent en dat dit strafbaar is. Als je dit negeert, wordt je na een aantal keren afgesloten van het internet.⁷⁴ Ik vroeg aan de experts wat zij ervan zouden vinden, moest deze Graduated response of Three Strikes Law in België van toepassing zijn.

Xavier Bertels en Caroline Pauwels denken dat de overheid er vooral op korte termijn over moet waken dat de informatieverspreiding via het internet en de privacy van internetgebruikers niet in gedrang komt. Ze zijn van mening dat een repressieve aanpak niet altijd de beste is. Daarom willen ze niet zeggen dat bepaalde vormen van piraterij wel kunnen. Er zijn Russische websites die twintig cent voor een nummer vragen. De auteur en de middenman ontvangen dan geen eerlijke vergoeding. Hiertegen een proces aanspannen is nuttig. Procederen tegen kleinschalige downloaders daarentegen niet. Bij de Three Strikes Law zie je dat er disfuncties optreden. Een overheid moet ook oog hebben voor de proportionaliteit van de maatregel. Mensen onevenredig hoge boetes doen betalen en hen onthouden van internet, zijn geen proportionele maatregelen. De negatieve effecten wegen niet op.

Caroline Pauwels: "Het beleid mag niet erger zijn als het symptoom dat ze probeert te bestrijden."

De muziekindustrie, Olivier Maeterlinck, Hans Van Acker en SABAM zijn van mening dat Three Strikes Law een oplossing kan zijn. Ze zijn echter terughoudend omdat de internetgebruiker niet zit te wachten op een dergelijk beleid. De experts zijn van mening dat Three Strikes Law geen inbreuk betekent op de privacy van de gebruiker. Het belangrijkste is dat de illegale praktijken op het internet aangepakt worden. De consument zal zich beter bewust zijn van zijn fout indien hij ermee face-to-face geconfronteerd wordt in een rechtbank. Dit in tegenstelling tot een onpersoonlijke email. De experts wachten vooral af en zijn benieuwd naar de doeltreffendheid van Graduated response.

Ook Groot-Brittannië past de techniek van de Graduated Response toe maar gaat eerder op zoek naar een oplossing dan de gebruiker te bestraffen. De staat komt tussen in de bemiddeling bij het afsluiten van overeenkomsten tussen de beheersvennootschappen en de internetaanbieders zoals Belgacom en Telenet in Vlaanderen. Repressief optreden is volgens hen niet de enige oplossing. Er moet ook preventief opgetreden worden. Valabele en legale alternatieven zijn dringend nodig. Daar heeft de industrie te lang mee gewacht. Men moet niet de onschuldige gebruiker aanpakken maar wel degene die systematisch inhoud verspreidt en uploadt en op die manier de markt verziekt.

Kelvin Smits houdt er een meer gematigde mening op na. De meerderheid van de gebruikers staat niet echt bij stil het feit dat ze strafbaar zijn. Slechts tien à twintig percent maakt er echt een sport van illegaal te downloaden. Je moet de mensen vriendelijk maar kordaat aansporen illegaal downloaden een halt toe te roepen.

⁷⁴ http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2010/10-02-22_ACTA_EN.pdf
European Data Supervisor geraadpleegd op 8 mei 2011 pp. 3-4

Xavier Bertels is van mening dat: "Wetgeving moet volgens mij een afspiegeling van de maatschappij zijn en niet andersom. Wetgeving moet niet de maatschappij volledig vormen. Wetgeving zou een afspiegeling moeten zijn die de randgevallen binnen de perken houdt." Ik ben het hier volledig mee eens. Waarom zou een overheid dan repressief moeten optreden in een democratie waar de democratische meerderheid geen of weinig problemen heeft met de manier waarop het internet functioneert?

Hierbij komen we terecht op de grens tussen toegang en controle namelijk bij onderzoeksvraag drie.

4.3.3 Onderzoeksvraag 3: Internet

Als we de rol van de overheid meer gaan uitdiepen, is een optreden zoals in Frankrijk wenselijk? Hoe beïnvloedt deze controle de oorspronkelijke vrijheid van het internet? In hoever kan en mag de architectuur van het internet aangepast worden om de auteursrechten te garanderen? Of moet omgekeerd het auteursrecht aangepast worden om de vrijheid van het internet te vrijwaren?

Mag de vrijheid waarop het internet gebaseerd is, beperkt worden ten voordele van het auteursrecht?

Digitale technologie veranderde de technische capaciteiten. Vandaag de dag kan men zonder veel moeite bestanden downloaden, delen, verspreiden, bewerken en nog veel meer. Door de technologische vooruitgang behoort ieder gebruik op het internet van een auteursrechtelijk beschermd werk tot het monopolie van de auteur. In het begin gebruikte de overheid het auteursrecht om een zekere vorm van censuur op te leggen. De overheid bepaalde wie wel en wie niet mocht publiceren. Nu legt de industrie deze censuur op⁷⁵. Auteursrechten moedigen mensen aan hun idee om te zetten in een fysieke vorm⁷⁶. Ideeën en expressies moeten in een zekere zin wel vrij blijven. Een goede balans tussen controle en vrijheid is nodig. Het internet is het medium bij uitstek maar wij proberen het te doen passen in onze oude modellen. Het internet bewijst net dat volledige vrijheid wel kan.⁷⁷

Hans Van Acker: "Het internet is een tweede virtuele wereld. Ik denk dat er vrije communicatie moet zijn maar als je het internet kan gebruiken als een platform om illegale praktijken te gaan doen. Ik denk toch niet dat dit het opzet was van het internet."

Het opzet van het internet was een interactief medium. De uitvinder van het web, Tim Berners-Lee, uitvinder van het web, stond hierop. Benkler noemt het "the writable Web."⁷⁸ Op het web zijn er

⁷⁵ LESSIG (Lawrence). *The future of ideas*. New York, Random House, 2002, pp. 182-187

⁷⁶ LESSIG (Lawrence). *The future of ideas*. New York, Random House, 2002, p. 204

⁷⁷ LESSIG (Lawrence). *Remix*, Penguin Books, New York, 2008, p. 98

⁷⁸ LESSIG (Lawrence). *Remix*, Penguin Books, New York, 2008, p. 58

een heleboel blogs en websites. Ze zijn waardevol omdat ze miljoenen mensen de mogelijkheid geven hun ideeën uit te drukken. Lessig is van mening dat mensen door te interageren, een eigen wil vormen. Hij hoopt dat mensen zichzelf ontwikkelen aan de hand van creativiteit en interactie op het internet. Technologie zal altijd een twee snijdend zwaard zijn. Het brengt voor en nadelen met zich mee. Enerzijds maakt het een betere bescherming en verspreiden van informatie mogelijk. Anderzijds is de illegaliteit niet iets wat we willen bevorderen. Maar iemand afsluiten van het internet, is op zijn minst een even groot probleem als de illegaliteit op het internet.

De muziekindustrie en Kelvin Smits zijn van mening dat het internet al deels gecontroleerd wordt door internetaanbieders. Soms gaat het internet trager omdat er meer gebruikers op het net aanwezig zijn in verhouding tot de capaciteit van het net. Ze doen alles om het performanter te maken. Ze controleren het niet op illegale bestanden omdat de gebruiker net hiernaar op zoek is. Het is tegenwoordig ook mogelijk om de verzender en de ontvanger te vrijwaren en toch te weten wat er op het internet stroomt. Kelvin Smits vindt dit wel een goeie manier.

De verandering en groei van de industrie heeft een bredere effect dan het louter economische. Onze kijk op toegang tot cultuur wordt bijvoorbeeld beïnvloed. Wat we vanzelfsprekend vonden, is dit niet langer.⁷⁹

De strategieën die de muziekindustrie gaan hanteren in de toekomst zullen ons gebruik ook gaan bepalen. Programma's zoals iTunes en Youtube zijn ingeburgerd. De muziekindustrie is vandaag de dag onze leverancier van nieuwe muziek en niet langer de vijand. De muziekindustrie geeft duizenden artiesten de kans beroemd te worden. Ze investeren in talent. Hun focus zou zich echter beter richten op de verwachtingen van de gebruiker. Het is tijd dat de industrie daarop gaat inspelen. Het principe van vraag en aanbod is immers een simpel economisch beginsel.

4.3.4 Onderzoeksvraag 4: de Muziekindustrie

Hoe moeten de grote spelers van de muziekindustrie reageren op de evolutie veroorzaakt door het internet?

De muziekindustrie moet zijn verantwoordelijkheid opnemen en inspelen op de nieuwe vormen van muziekbeleving. Er moet een mentaliteitswijziging komen bij de industrie zelf. Ze moeten inzien dat muziek streamen op een site zoals Youtube de basis van hun inkomsten zal worden. Door als gebruiker naar Youtube te surfen, bouwt het netwerk een uitgebreid profiel van jouw voorkeuren op. Toegang is wat deze waarde creëert. Toegang limiteren, limiteert dit.⁸⁰ Ze moeten dringend hun tarifiering aanpassen aan het gebruik van het internet. Onderhandelen met firma's zoals Spotify en Google Music is broodnodig in plaats van hun ontwikkelingsmogelijkheden te beperken. Er vond een verschuiving plaats van opgenomen muziek naar live. De muziekindustrie zou gebruik moeten maken van deze interessante evolutie in plaats van deze over het hoofd te zien. De kern van het

⁷⁹ LESSIG (Lawrence). Remix, Penguin Books, New York, 2008, p. 46

⁸⁰ LESSIG (Lawrence). Remix, Penguin Books, New York, 2008, p.49

probleem is dat je op een bepaalde manier mensen moet kunnen blijven vergoeden voor hun creatie.

Xavier Bertels: "De industrie is eigenlijk gebaseerd op het delen met je vrienden. Maar het probleem is dat de muziekindustrie daar geen gebruik van maakt."

Alle experts merken op dat de muziekindustrie 360 graden aan het draaien is. De muziekindustrie is bezig hun business modellen aan te passen zodat ze meer geld kunnen verdienen aan zaken zoals merchandising. Reeds voor de opkomst van het internet bevonden muzieklabels zich in een negatieve spiraal. Mensen vonden het niet langer noodzakelijk een volledige CD te kopen. Gebruikers gingen op zoek naar één of meer specifieke nummers van een bepaald artiest. Het online gebeuren heeft maar tien procent kunnen recupereren wat er naar beneden is gegaan. Het is belangrijk dat de overgang naar nieuwe business modellen op korte termijn plaatsvindt.

De muziekindustrie hecht ook veel belang aan de opkomst van legale gebruiksvriendelijke alternatieven. Op deze manier kunnen spelers zoals Google en Microsoft de muziekmarkt het broodnodig duwtje in de rug geven zodat ze weer een rol van betekenis kunnen spelen op de markt.

Hans Van Acker: "Ik denk dat wij vanuit Sony de enige platenmaatschappij zijn die ook gediversifieerd heeft. Wij doen ook management van artiesten. Wij doen ook de optredens en de boekingen."

4.3.5 Kritische bemerkingen

Bij ieder probleem dat ik aan de experts voorleg, staan er twee grote kampen tegenover elkaar. Dit is niet verwonderlijk. Aan de ene kant heb je de grote muziekindustrie (Olivier Maeterlinck van BEA en Hans Van Acker van Sony Music), SABAM en Younison, die het opnemen voor de auteurs. Hun toekomst ziet er minder rooskleurig uit dan het afgelopen decennium. Daarom willen zij kost wat kost dat de overheid ingrijpt in het illegale aanbod in de hoop hun inkomsten te vrijwaren. Ik denk dat een verschuiving van opgenomen muziek naar live beleving de oplossing kan zijn. Ook de overstap van het kopen van Cd's naar het downloaden van specifieke nummers en het streamen van muziek kan positief uitdraaien voor deze groep als ze hun aanwezigheid op het internet versterken. Aan de andere kant heb je Carole Pauwels en Xavier Bertels. De jongste van de experts, Xavier, is opgegroeid met het internet. Daardoor valt de generatiekloof met de andere experts op. Hij bekijkt bijvoorbeeld het concept eigendom vanuit een ander perspectief en definieert nieuwe creaties volledig anders. Hij is ook degene die het minst professioneel met muziek bezig is. Dit levert hem zowel een voor- als een nadeel op. Hij is bevoordeeld omdat hij het minst beïnvloedt wordt door een overheid, een groot bedrijf of iemands belangen. Hij mag zijn eigen ervaring en opinie weergeven zonder de invloed van externe factoren. Hetgeen als een

voordeel beschouwd kan worden, kan ook een nadeel zijn. Hij is namelijk minder op de hoogte van het reilen en zeilen van de industrie. Sari Depreeuw, onderzoekster van auteursrechten en advocate beschikt over een juridische achtergrond. Maar door alleen naar de wetgeving te kijken is het moeilijk om de technologische veranderingen die aan het gebeuren zijn binnen een oud kader te doen passen. Deze andere grote groep is meer gericht op wat de gebruiker wil. Ze zijn van mening dat repressief optreden zeker niet de oplossing is. Gebruikers moeten bewustgemaakt worden van het feit dat hun daden illegaal zijn en moeten de kans krijgen gebruik te maken van legale alternatieven.

4.3.6 Conclusie

Er is weinig of geen evolutie in auteursrechten. Alle experts zijn het erover eens dat het auteursrecht een statisch gegeven is. Er is weinig verandering zowel in de terminologie als het beleid van auteursrechten. Maar de technologie is wel sterk veranderd. Iedereen was van mening dat het auteursrecht van belang is als stimulans tot creativiteit. Het probleem vandaag de dag is de handhaving van auteursrechten.

Om dit probleem te verduidelijken heb ik het verhaal van DJ Girl Talk gebruikt. De huidige auteursrechten limiteren de creativiteit en kostbare werken zoals dat van DJ Girl Talk gaan verloren. De helft van de experts is het eens dat het auteursrecht aangepast moet worden voor creatief gebruik.

De problematiek van illegaliteit op het internet wordt voor een groot deel geïnspireerd door de belangen van de grote cultuurindustrieën. Caroline Pauwels, Xavier Bertels en Sari Depreeuw zijn het erover eens dat de muziekindustrie één van de grootste lobbygroepen is. Het is kwestie van politiek.

Ook al gaat het wat minder met de muziekindustrie door de dalende verkoop. Toch zien alle experts nog steeds een toekomst in het digitale verhaal. Muziek wordt nog nooit zoveel geconsumeerd als vandaag de dag. Ze rekenen op het streaming model zoals Spotify en iTunes. Voor het streamen van muziek, een technologie waarbij audio rechtstreeks via het internet verdeeld wordt, kan men niet dezelfde prijs vragen als voor de aankoop van een nummer. De huidige tarifiering is niet aangepast aan het experimentele van het internet. Hier moet dringend verandering in komen. Daar is iedereen het mee eens.

Het verlengen van de beschermingsduur van de artiest was ook één van de onderwerpen binnen het auteursrecht. Iedereen was het eens dat een bescherming voor auteurs inbouwen een goede zaak is maar de helft van de experts wilden niet dat dit vertaald werd in een eeuwige vergoeding.

Overheidsinterventie is gewenst. Maar hier zijn zeer verschillende meningen over waarom dit zo is. De muziekindustrie, Sony Music en Belgian Entertainment Association, SABAM en Younison waren het eens dat ze verwachten dat de overheid repressief hoort op te treden zodat het illegale aanbod geen concurrentie meer voor hen vormt. Meningen over hoe de overheid hier een rol in kan spelen, zijn zeer tegenstrijdig. Aan de ene kant heb je de auteurs en de muziekindustrie die interventie van de overheid eisen om zo eerlijke concurrentie op het internet te kunnen hebben. De overheid hoort volgens de muziekindustrie een klimaat te creëren waarin online business modellen een eerlijke kans krijgen zoals Btw-verlaging, tax shelter en fiscale stimuli. Aan de andere kant heb je Caroline Pauwels, Xavier Bertels die eveneens interventie wensen maar om andere beweegredenen. Ze willen dat de overheid zich mengt om iedereen gehoord te laten worden. Ze vinden ook dat het de taak is van de overheid om het internet open te houden.

Alle experts zijn het eens dat de beleidsniveaus op elkaar moeten inhaken. Coherentie is de boodschap. Het moeilijke aan de Europese Unie is dat ieder land zijn cultuur heeft. Europa geeft de richtlijnen maar elk land mag dit invullen naargelang zij verlangen. Het internet is feitelijk

wereldwijd. Als je op internet surft, gelden er geen grenzen meer. Hoe internationaler dit geregeld kan worden hoe beter.

Ik vroeg aan de hand van een bekend Europees voorbeeld, Graduated respons in Frankrijk, wat de experts dachten van een dergelijke interventie van de Franse overheid. Hier zie je nogmaals twee kampen ontstaan. Xavier Bertels en Caroline Pauwels denken dat de Belgische overheid er vooral op korte termijn over moet waken dat de informatieverbreiding via het internet en de privacy van internetgebruikers niet in gedrang komt. Ze zijn van mening dat een repressieve aanpak niet altijd de beste is. Aan de andere kant heb je de muziekindustrie, Olivier Maeterlinck, Hans Van Acker en SABAM die van mening zijn dat Three Strikes Law een oplossing kan zijn. Ze zijn echter terughoudend omdat de internetgebruiker niet zit te wachten op een dergelijk beleid. Three Strikes Law betekent volgens hen geen inbreuk op de privacy van de gebruiker. Het belangrijkste voor hen is dat de illegale praktijken op het internet aangepakt worden. Dit kan beschouwd worden als het doel heiligt de middelen. Ze willen kost wat kost geen illegale content ook al moet de internetgebruiker hieronder lijden.

De vrijheid waarop het internet gebaseerd is, mag volgens Xavier Bertels en Caroline Pauwels niet beperkt worden ten voordele van auteursrechten. Ze zijn daarom niet voor illegaal downloaden maar wel voor de vrijheid die het internet meebrengt. Digitale technologie veranderde de technische capaciteiten. Vandaag de dag kan men zonder veel moeite bestanden downloaden, delen, verspreiden, bewerken en nog veel meer. Door de technologische vooruitgang behoort ieder gebruik op het internet van een auteursrechtelijk beschermd werk tot het monopolie van de auteur. Ideeën en expressies moeten in een zekere zin wel vrij blijven. Een goede balans tussen controle en vrijheid is nodig. Het internet is het medium bij uitstek maar wij proberen het te doen passen in onze oude modellen. Het internet bewijst net dat volledige vrijheid wel kan.

De grote spelers van de muziekindustrie moeten als reactie op de huidige evolutie hun business modellen aanpassen. Er moet een mentaliteitswijziging komen bij de industrie zelf. Ze moeten inzien dat muziek streamen op een site zoals Youtube de basis van hun inkomsten zal worden. Hun tarifiering hoort eveneens aangepast te worden aan het gebruik van het internet. Onderhandelen met firma's zoals Spotify en Google Music is broodnodig in plaats van hun ontwikkelingsmogelijkheden te beperken. Er vond een verschuiving plaats van opgenomen muziek naar live. De muziekindustrie zou gebruik moeten maken van deze interessante evolutie in plaats van deze over het hoofd te zien.

5. Algemeen Besluit

Mijn probleemstelling is: Hoe dienen auteursrechten op vlak van muziek gehandhaafd te worden in een digitaal tijdperk?

Auteursrecht is een statisch gegeven dat weinig evolutie gekend heeft door de jaren. Dit recht is niet alleen van belang voor de industrie en voor de consument maar voor iedereen. Auteursrechten beïnvloeden de waarden en normen waarop onze maatschappij gebouwd is. Een aanpassing aan de auteurswetgeving is dringend nodig. Creatief gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken dient vrij gelaten te worden. Het nut van de verlening van auteursrechten wordt in vraag gesteld. Maar ook de problematiek rond illegaliteit op het internet wordt behandeld. Auteursrechten zijn voor een groot deel geïnspireerd door de belangen van de grote cultuurindustrieën. Overheidsinterventie is nodig, daar zijn alle experts het over eens. Hoe deze auteursrechten gehandhaafd moeten worden, is zeer omstreven. Aan de ene kant zijn de industrie en de auteurs voor een repressieve aanpak zodat illegaliteit in de kiem gesmoord wordt. Legale alternatieven aanbieden is dan ook de boodschap. De tarifiering van muziek online kopen, beluisteren of streamen moet aangepast worden. Aan de andere kant vraagt men zich af of een drastische aanpak wel de oplossing is. Ze zijn van mening dat de overheid de vrijheid van het internet moet garanderen. Hieruit kunnen we concluderen dat de problematiek van het illegaal downloaden op het internet overschat wordt door de muziekindustrie.

Indien ik de kans zou krijgen dit onderwerp verder uit te diepen zou ik graag meer onderzoek doen naar de gebruikers. Ik heb te weinig aandacht aan hen besteed in mijn onderzoek. Ik heb door het voeren van mijn onderzoek beseft dat er het meest geluisterd wordt naar degenen die het luidst roepen namelijk de cultuurindustrie. Ik vraag mij af waar de internetgebruikers staan in de oorlog van auteursrechten op het internet en de handhaving ervan. Ik zou daarvoor graag een kwantitatief onderzoek gebruiken om een representatief en breed beeld te krijgen.

Ik vind dat ik de juiste onderzoeksmethode gebruikt heb om mijn onderzoeksvragen te onderzoeken. De focus lag op hoe experts auteursrechten op het internet ervaren en hoe zij vinden dat deze gehandhaafd moeten worden. Ik ben tevreden met de verkregen resultaten.

Ik had graag nog meer experts geïnterviewd afkomstig uit verschillende landen van de Europese Unie zodat ik een breder beeld kreeg op deze problematiek en kon onderzoeken hoe het Europees beleid werkt. Landen zoals Frankrijk, Groot-Brittannië en Zweden zou ik willen betrekken. Cultuurindustrieën zoals de muziekindustrie zijn belangrijk in de Europese Unie en zouden mijn gezichtsveld nog verruimd hebben.

6. Bibliografie

1. BAARDA (D.B.), DE GOEDE (M.P.M.), TEUNISSEN (J.). *Basisboek kwalitatief onderzoek: praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren kwalitatief onderzoek*. Houten, Stenfert Kroese, 2001, p.15
2. BAHANOVIC (David), COLLOPYI (Dennis). *Music experience and behavior in young people*. Herdforshire, 2009, p. 23
3. BERENBOOM (Alain). *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, Bruxelles, Larcier, 2008, P. 536
4. BOGNER (Alexander). *Interviewing experts*, Palgrave Macmillan, London , 2009, p. 281
5. CASTELLS (Manuel). *Internet galaxy*, Oxford University Press, 2002, p. 304
6. DARVILLE (Christine). *Federale verkiezingen van 13 juni 2010. VBO-memorandum-Strategische Documenten. Auteursrechten nood aan een duidelijk wettelijk kader.. 2010. P. 2*
7. DE MEYER (Gust). *Lexicon van de muziekindustrie*, Acco, Leuven, 2007, p. 442
8. DEN BOER (Dirk-Jan). *Methodologie en statistiek voor communicatie-onderzoek*, Kluwer, 2005, P. 319
9. Documentaire RIP: a remixer's manifesto
10. European Commission. *eYou guide to your rights online*. 2009
11. FLICK (U.) *An introduction to qualitative research*, Londen, Sage publications, 2009, pp. 165-167.
12. GOTZEN (Frank) JANSSENS (Marie-Christine). *Wegwijs in het intellectueel eigendomsrecht*. Leuven, Vanden Broele, 2009, p. 315
13. KAMER (Gijssert) <http://3voor12.vpro.nl/artikelen/artikel//9141925>
Geraadpleegd op 3 mei 2011
14. http://ec.europa.eu/information_society/eyouguid/fiches/6-iii-a/index_nl.htm
Geraadpleegd op 17 april 2011
15. <http://sonymusic.be/over-sony-music> geraadpleegd op 7 mei 2011

16. http://www.belgianentertainment.be/index.php/nl/bea_over_bea_doelstelling/
geraadpleegd op 7 mei 2011
17. http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2010/10-02-22_ACTA_EN.pdf European Data Supervisor p. 13 geraadpleegd op 8 mei 2011
18. http://www.pg.com/en_US/company/purpose_people/index.shtml
geraadpleegd op 7 mei 2011
19. <http://www.sabam.be/nl/getpage.php?i=252>
geraadpleegd op 7 mei 2011
20. DEBETHUNE(Sabine) Wetsvoorstel.

<http://www.sabinedebethune.be/index.php?id=wetsvoorstel&nid=2795&sn=Sabine%20de%20Bethune> geraadpleegd op 3 mei 2011
21. UK Music. Liberating Creativity. P23.

<http://www.ukmusic.org/assets/media/Liberating%20Creativity.pdf> geraadpleegd op 7 mei 2011
22. <http://www.younison.eu/whoiswho> Geraadpleegd op 7 mei 2011
23. HUGYEN (Annelies), RUTTEN (Paul). TNO rapport: Ups and downs; economische en culture gevolgen van file sharing voor muziek, film en games. Delft, Studie in opdracht van Ministeries van OCW, EZ en Justitie, p.142
24. IFPI. Digital Music report 2010, London, 2010
25. LEHRS(William), PUPILLO (Lorenzo Maria). Cyber Policy and economics in an Internet age, Kluwer Academic Publishers Group, Dordrecht, 2002, P. 274
26. LEHRS(William), PUPILLO (Lorenzo Maria).Internet Policy and economics: challenges and perspectives, Springer, Dordrecht, 2009, p228
27. LESSIG (Lawrence). Code and other laws of cyberspace. New York, Basic Books, 1999, p.297

28. LESSIG (Lawrence). Free culture. The nature and future of creativity New York, Pinguin Press, 2004, p. 345
29. LESSIG (Lawrence). Remix. New York, Pinguin Press, 2008, p.327
30. LESSIG (Lawrence). The future of ideas. New York, Random House, 2002, p. 352
31. LINDERS (H.), HIJMANS (E.). Kwalitatief survey. In: HÜTTNER (H.), RENCKSTORF (K.), WESTER (F.) (eds.). Onderzoekstypen in de communicatiewetenschappen. Houten/Diegem, Bohn Stafleu Van Loghum, 1995, pp. 545-546.
32. MATHIASON (John). Internet governance, the new frontier of global institutions. London, Routledge, 2009, p. 178
33. MEYER (Trisha), VAN AUDENHOVE (Leo). Graduated response and the emergence of a European surveillance. 2010 In Info, vol. 12, no.6, pp. 69-80
34. MORTELMANS (Dimitri). Handboek kwalitatieve methoden, Acco, Leuven, 2007, P.59
35. PORTER(David). Internet Culture, Routledge, New York ,1997, p 279
36. VAN AUDENHOVE (Leo). Slides Experteninterviews, vak beleidsanalyse 2010
37. VAN LEEMPUTTEN (Pieter). Google Music verschijnt vandaag. <http://www.zdnet.be/news/127526/google-music-verschijnt-vandaag/> Geraadpleegd op 11 mei 2011
38. VANTYGHEN (Peter). Spotify ziet geen brood in België. De Standaard online. Brussel, 16 april 2011
39. WERKERS (Evi), KERREMANS (Robin), ROBRECHTS (Tim), DUMORTIER (Jos). Auteursrecht in de digitale samenleving. Leuven, Studie in opdracht voor de Vlaamse gemeenschap departement Cultuur, jeugd, sport en media, 2009, p. 200
40. ZITTRAIN (Jonathan), DEIBERT (Ronald). Access controlled: the shaping of powers, rights and rule in cyberspace. London, MIT Press,2010, p. 617
41. ZITTRAIN (Jonathan). The future of the internet and how to stop it. Yale University Press, New Haven, 2008, p. 342.